БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

№ 247 (11845)

1968 оной октябриин 19, суббото

Сэн 2 мүнгэн

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

А. Н. Косыгин Прагаһаа мордобо

...а, октябриин 17. (ТАСС). ...правительствын уряа... ...ословаки ошоһон СССР-эй ...нүүдэй Соведэй Түрүүлэг... ...Косыгин мүнөөдэр Пра... ...оронoо бусаба. А. Н. Косыгинтай хамта СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко бусалсаа.

А. Н. Косыгин Москвадаа ерэбэ

...ловакиин Социалис Рес... ...правительствын уряа... ...ага ошоһон СССР-эй Ми... ...үдэй Соведэй Түрүүлэгшэ ...Косыгин октябриин 17-до ... бусажа ерэбэ.

А. Н. Косыгинтай хамта СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко ерэлсэә.

(ТАСС).

...ЕРАТУРА, ИСКУССТВО БА АРХИТЕКТУРЫН ТАЛААР ...НИНСКЭ, СССР-ЭЙ ГҮРЭНЭЙ ШАНГУУДЫЕ ОЛГОХО КОМИТЕДТЭ

...ратура, искуссво ба архи... ...н талаар Ленинскэ, СССР... ...рэнэй шангуудые олгохо ...й Министрнүүдэй Соведэй ...ын комитедэй сесси Моск... ...Н. С. Тихоновэй хүтэлбэри ...ложо байна. Москвагай, ...ндай, союзна республика... ...совет культурын элитэ ажал ябуулагшад тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Конкурсдо хабаадахаар шэлэн абтаһан зохёол бүтээлнүүдые сесси зүбшэн хэлсэхэнь. СССР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо шиидхэбэри Агуухэ Октябриин социалис революциин ойн баярай үдэр тунхаглагдаха.

(ТАСС).

Болзорһоо урид

...ЛАВИИН ССР-эй хүдөө ... хүдэлмэрилэгшэд В. И. ...й түрэһөөр 100 жэлэй ойн ...нэрэтэй түрэтэйгөөр угта... ...үүн мүрысөөндэ оролсоод, ...үрэ жэмэс худалдаха жэ... ...түсэб дүүргэбэ. Тушаал... ...нгнуудта 334 мянган тон... ...е оруулагдаад, ороной хо... ...ын промышленна түбүүдтэ ...

Гүрэндэ үрэ жэмэс худалдалга үргэлжэлһөөр.

* * *

ЯХАДАЙ АССР-эй, АМАРАЙ ОБЛАСТИИН хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, гүрэндэ овощ худалдаха жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоо урид дүүргэбэ.

Гүрэндэ овощ худалдалга үргэлжэлһөөр.

...УССТВЫН АЖАЛ ЯБУУЛАГШАД— ЛЕНИНЭЙ ОЙН БАЯРТА

...ЮВСК. (ТАСС-ай корр.) ...нинэй түрэһөөр 100 жэ... ...роной соел гэгээрэлэй ...нуудай хүдэлмэрилэг... ...усствын ба соёл культу... ...ябуулагшадай бэлэдхэл... ...за зарлагдаһан СССР... ...СР-эй Культурын минис... ...үдэй коллегинүүдэй нүү... ...ин болобо. Энэ заседа... ...вск хотодо СССР-эй ку... ...министр Е. А. Фурцева... ...ри доро октябриин 16-... ...е.

...республикануудай куль... ...министрнүүд, СССР-эй, ...й творческо холбоонуу... ...эгшэд, Ульяновска об... ...тийна ба совет органуу... ...эрилэгшэд энэ заседа... ...адалсаба.

...рай хэмжээ ябуулгануу... ...лхэ хэрэгтэнь Ульяновск ...алха асуудалда ехэхэн ...хандуулагдаа. Эндэ бии ...о байһан Дурасхаалай ...рэ табигдаха зохёол бү... ...е Москвагай, Ленингра... ...ураашад, скульпторнууд ...йна. В. И. Ленинэй Тү... ...ын Ульяновска филиалда ...а областиин уран зура... ...гай галлерейдэ табигдаха скульптурын, графикын, уран һайханай зохёол бүтээлнүүд шэлэн абтаа. В. И. Ленинэй түрэһэн нютагта союзна республикануудай соелой үдэрнүүдые, искусствын фестивальнуудые, мүн Москвагай, Ленинградай, Украиныи, Белоруссиин уран зураашадай зохёол бүтээлнүүдэй выставкэ 1968—1970 онуудта эмхидхэхэ түсэб СССР-эй Культурын министерствэдэ зохёогдонхой.

Коллегидэ хабаадалсаһан СССР-эй, РСФСР-эй творческо холбоонуудай түлөөлэгшэд, союзна республикануудай министрнүүд Ульяновск хотодо бэелүүлэгдэхэ ойн баярай хэмжээ ябуулгануудта туһалха тодорхой дурадхалнуудые оруулаа.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэ түрэтэйгөөр угтахые уряалан, СССР-эй, РСФСР-эй культурын министерствэнүүдэй коллегинүүд ороной соёл культурын ба искусствын бүхы ажал ябуулагшад, уран зохёолшод, уран зураашад, композиторнууд, концертнэ эмхинүүдэй ба театрнуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, соел гэгээрэлэй эмхи зургаануудта хандаба.

...ИИН ССР ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР ШАГНАГДАБА

...х. соёлой байгуулалтадаа ...нь ажалшадай амжалта ...й түлөө Армениин Совет Социалис Республикые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Ленинэй орденоор шагнаба.

(ТАСС).

ОРОЛДООГҮЙДЭ ...ҮБҺЭН АБТАХА ААЛ?

...риин 20-до республика... ...шалан һайжаруулха саб... ...анга хүдэлмэриин һара ...е һааб даа. Тэрэ гэһээр ...үү саг үнгэрөө.

...э соо сабшалан дээрэ хэр ...мэри хэгдээ гээшэб? Сэ... ...шэдэ, Хориин аймагай ...ахы болон отделенинүүд... ...биратай юумэн хэгдээ... ...шалан дээрээ мэнэ гара... ...аг шэбхээ зөөжэ эхил... ...гэжэ хубхай хөөрэлдэ... ...лдаһаар байтарнь саг... ...ю, хэһэншье хүдэлмэ... ...эгүй.

...болгон. Үдын совхозой ...нсуртайн отделениис ..., Энэмнай адууһа ма... ...н, сабшалангай газараар... ...ой, томохон отделени ... жэлнүүдтэ адууһа ма... ...һэ тэжээлээр дуталдажа, ...шэ хүшэр ... ...дог һэн.

Байгша ондошье тус отделениихиид үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэжэрхёо гэхын аргагүй. Бүхы 1200 га сабшалан дээрэһээнь гектарай оройдоол 10 центнер үбһэн абтаа. Энэнь нёдондонойхиһоо нэгэ бага дээшэ. Теэд бүхы дээрээ энэмнай ахир бага ургаса гээшэ ааб даа. Үнэндөө сабшалан һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри бодотоор хээд байгаа һаань, энээнһээ һураггүй ехэ үбһэ абаха дүүрэн аргатай байгаа.

Тиимэһээ энэ отделенидэ нуга сабшалан һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөөдэрэй шухалын шухала хүдэлмэриин нэгэн болоно. Гэхэтэй хамта соносхогдоһон һара соо тус отделенидэ сабшалан дээрэ мүртэй хүдэлмэри хэгдээгүй. Жэшээлхэдэ, түсэбэйнгөө ёһоор һара соо сабшалан дээрээ 2000 тонно шэбхэ гаргаха зэргэтэй аад, мүнөө оройдоол 700 тонно гаргаһан нэрэтэй. Мүн энэ үедэ газар уһалха 10 километр утатай ханааб татаха байһан аад, даб дээрэ оройдоол 3 километр тухай һубаг татагдаа.

Хэрбээ энэ һарын соносхогдоһон түрүүшын үдэрһөө хойшо машина, техникэ олоор табяад, сабшалан дээрэ хүдэлхэ оньһожоруулагдаһан бригада эмхидхээд, ажал хүдэлмэриень һайнаар ябуулжа шадаа һаань, мүнөө нилээд ехэ юумэн бүтээгдээд байха һэн.

— Трактор, машинанууднай хуу таряа хуряалга, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эзэлэгдэнхэй байгаа. Сабшалан дээрэ ехэ юумэ хэхэ аргамнай яашье болоогүй. Нигээд лэ мүнөө тэндээ хүдэлмэри һайса хэжэ эхилхэмнай,—гэжэ отделениие эрхилэгшэ А. А. Манжиханов хэлэнэ.

Теэд эдэ үдэрнүүдтэшье тэндэ шэбхэ зөөхэ болоод бусад хүдэлмэри өөдтэй хэгдэнэгүй, сагшье ошожол байна. Тусхай оньһожоруулагдаһан отрядшье хүдэлжэ эхилхэһээ байтагай, тэрэнь үшөө эмхидхэгдээгүй байна. Энэ үедэ таряа хуряалга, намарай паар хахалалгаһаа олон тракторнууд сүлөөрөө. Тиигэбэшье шэбхэ зөөлгэдэ техникэ нэмэжэ табинагүй.

Энэ отделенидэ сабшалан һайжаруулха гээшэ тон ехэ удха шанартай гэжэ хэлээ һэмди. Хараадшье үзэел даа. Мүнөө жэл эндэ 14 мянган хонин, 500 гаран эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо 200 үнеэн үбэлжэхэ юм. Эхэ хонид, үнеэдһээнь түл абтажа, хойто жэлдэ бүришье олон мал үбэлжэхэ, үбһэ тэжээл улам бүри ехэ хэрэгтэй болохол.

Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри жэлэй дүрбэн сагта оролдосотой һайнаар, эршэмтэй шангаар ябуулаагүй һаа, үбһэ тэжээл яагаад ехээр абтахаб даа. Энээниие яашье мартажа болохогүй.

И. КАБАНОВА.

Сентябриин 20 — САБШАЛАН ҺАЙЖАРУУЛХА ҺАРА — Октябриин 20

> *Хүдэлмэришэд, инженернүүд болон техникүүд! Үйлэдбэриин ашаг үрые бүхы аргаар дээшэлүүлэгты! Үйлэдбэриин фонднуудые, түүхэй эд болон материалнуудые бүри һайнаар ашаглахын түлөө, проектээр хараалагдаһан предприятинуудые ашаглалгада оруулха болзор хорооохын түлөө мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсогты!*
>
> (Агуухэ Октябриин социалис революциин 51 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

100 — Алдарта ойн хүндэлэлдэ

ДҮРБЭДЭХИ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР...

Улаан-Үдын оёдолой «Индпошив» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха зорилго урдаа табяад, хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана. «Индпошив» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд табан жэлэйнгээ гурбадахи жэлэй даабари байгша оной октябриин нэгэндэ дүүргээд, дүрбэдэхи жэлэйнгээ түсэбөөр хүдэлжэ эхилбэ.

РСФСР-эй областьнуудай оёдолшодой семинар һаяхан Омск городто үнгэргэгдэбэ. Манай Буряадай оёдолшодой оёһон хубсаһан һайн сэгнэлтэ абажа, Улаан-Үдын «Индпошив» нэгэдэлэйхин табадахи һуури эзэлбэ.

Оёдолой конструкторнууд, хубсаһа эсхэгшэд, ажалша зондо таатай зохид хубсаһа оёхын тула ехэ оролдолго гаргана. Тиигэжэ 1969 ондо шэнэ түхэлөөр оёгдоһон хубсаһа харалгын семинар республика доторoo үнгэргэхэ гэжэ түсэблэбэ. Байгша оной октябриин 24-һөө 31 болотор Ленинэй комсомолой 50 жэлдэ зорюулһан хубсаһанай выставкэ үнгэргэгдэхэ юм.

«Индпошив» нэгэдэлэй оёдолшод 1969—1970 онуудта 120 мянган түхэригтэ хубсаһа оёжо, хүдөө ажалшадта эльгээхэ гэһэн шэнэ социалис уялга абаад, эршэ зоригтойгоор ажаллажа байна.

Т. БУРКИН.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1250 литр һү haaхын түлөө республика доторoo дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон Хэжэнгын совхозой 1-дэхи отделениин һаалишад, мүн эндэхи хонишод, үхэршэд отделениингээ жолоошон Сергей Кириллович Татариновые хүндэлдэг.

Отделениингээ гүүртэ, отарануудаар таряа зөөжэ, энэ жолоошон малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь малшадта ехэ туһа хүр гэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. К. Татаринов.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

ГЕОЛОГУУДАЙ АМЖАЛТА

Үдэ-Витимэй геофизическэ партиин геологуудай коллектив В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоод, Яруунын аймагай газар дайда дээрэ байһан байгаалиин баялигые бэдэрхэ, шэнжэлхэ талаар үйлэдбэриин ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллана. Юһэн һарынгаа даалгабари бүхы түхэлэй хүдэлмэреэр дүүргээд, графигһаа түрүүлжэ ябана.

Оньһожоруулагдаһан үрэмдэлгэ хэлгээр бүхыдөө 5335 метр нүхэ малтаха байһан аад, 6070 метр болгоо. Ханааб малтаха түсэбөө 1230 кубометрээр үлүүлэн дүүргэһэн байна. Ахалагша мастер Петр Иванович Демоновой бригада үрэмдэлгын бригадануудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлнэ. Халаанай мастернууд В. Варфоломеев, Л. Лоскутников, М. Тулупов, Н. Спиридонов гэгшэдэй толгойлдог халаанайхид ажалаа шадамараар эмхидхэһэнэй ашаар мүн лэ амжалтатайгаар хүдэлнэ.

Үрэмдэгшэдэй бригада жэлэй эхинһээ хойшо хамта дээрээ 1430 метр утатай нүхэ малтаа. Тэрэнь даабариһаа гадуур 173 погонно метр болоно.

А. БАБУШКИН.

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРӨӨ

Зунай туршада Аха нютагай мал адуулагшад, һаалишад Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой, Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой һаалишад, малшадай үүсхэл халуунаар дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялганuудые абаа һэн. Малшаднай хэлэһэндээ хүрэхын тула яһала ехэ оролдолго гаргаа. Нютагай эрхэ байдалда мал адуулха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ юм. Буртаг бургааһатай, шабар шабхатай, намаглиг бэлшээринүүд байха. Хэды тиигэбэшье, малшад эдэ бэрхэшээлнүүдые дабажа, ниитынгээ малда һайн хүшэ тамир абхуулаа.

Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой үнинэй малшад Д. С. Натархеев, Д. Бизьяева гэгшэд тус тустаа 200—300 хашараг даажа абаад холын бэлшээринүүдтэ гараһан байха юм. Хабар хашараг бүхэниинь дунда зэргээр 200 килограмм болоһон байна. Зунай туршада дүршэлтэй малшад оролдосотой һайнаар ажаллаа. Тэдэнэр бэлшээриингээ газар табан хургандаал адляар мэдэдэг юм. Малшад түхэреэн сүүдхэ соогоо малаа бэлшээридэ ябуулаа. Энэнэйнгээ ашаар хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүр 80—90 килограмм нэмээһэн байна. Нигэжэ энэ колхоз гүрэндэ дунда зэргээр 250—260 килограмм шэгнүүртэй хашарагуудые худалдаа. Энэнь үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулхада 30—40 килограммаар дээгүүр болоно гээшэ.

— Үбэлжэлгые һайнаар, малай хүшэ тамир доошолуулангүй үнгэргэбэл, хойто зун үшөөшье ехэ шэгнүүр нэмэхэ, гүрэндэ һайн шанартай мяхан худалдагдаха,—гэжэ малшан Д. Бизьяева хэлэнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад Д. Х. Галсанова, А. Жамбалов, Н. Галсанов гэгшэд гүрэндэ худалдаха мал харууһалаа. Тэдэнэр даажа абаһан малайнгаа түд бүриинь шэгнүүр 80—90 килограммаар нэмээжэ, хараа түсэбүүдээ бэелүүлээ.

Малшад Б. Хайдаков, С. Мандагаев гэгшэд Хойто-Ахын хүбһэ тайгада хашарагуудаа манаа. Эдэ хүбүүдэй эсэгэ—С-Ж. Хайдаков дүй дүршэлтэй малшан юм. Тэрэ зунай туршада ондоо ажалда байбашье, хүбүүдэйнгээ ажалые гурба дахин ошожо шалгаһан байна. Шарзаһаа Хойто-Аха хүрэтэр 130—150 километр болохо. Харгыдаа хоёр хоножо тэндэ хүрэдэг. Нүхэр Хайдаков үндэр наһатайшье һаа, иимэ ута зам гаталжа залуушуулда «шалгалта» хээд лэ ерэдэг байгаа. Хаана, ямар бэлшээридэ ногоон һайн бэ, һоно, батагана үсөөн байнаб—тэндэ малыень тэрэ абаашуулха, туһатай заабаринуудые үгөөд ерэхэ. Иимэ оролдолго гаргаһанһаань болож, залуу малшад хашараг бүхэнэй шэгнүүр 90 килограммаар нэмээгээ.

— «Улаан-Аха», «Коммунизм» колхозуудай малшад баһал һайнаар ажаллаа. Малшад Ж. Г. Унжуев, Д. Дмитриева, Д. С. Хантагаева болон бусад ажалдаа эрхим-амжалта түйлаба. Малшадай нигэжэ ажаллаһанай ашаар аймаг гүрэндөө 167 центнер мяха түсэбһөө гадуур худалдаһан байна.

Ахын малшад агууехэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалдаа эрхим амжалтатайгаар угтахын тула социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлнэ.

В. ГАЛСАНОВ.

Республикын колхоз, совхозуудай мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушаажа байһан тухай

1968 оной октябриин 15-най мэдээн

(Жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагуул	мяхан	һүн	үндэгэн
Баргажанай	88	89	88
Бэшүүрэй	77	39	125
Зэдын	71	94	108
Яруунын	82	108	181
Баунтын	81	100	—
Загарайн	83	100,5	3,9 дахин
Захааминай	81	150	103
Кабанскын	97	91	105
Прибайкалиин	121	94	47
Хэжэнгын	63	114	112
Хяагтын	91	95	82
Мухар-Шэбэрэй	71	98	121
Сэлэнгын	79	97	121
Түнхэнэй	98	134	85
Ахын	102	111	—
Улаан-Үдын	104	97	137
Хориин	77	131	159
Хойто-Байгалай	10	77	—
Бүхыдөө республика дотор	84	101	99,1

АВТОРСКА ҮНЭМШЭЛГЭ АБАБА

«Забайкаллес» комбинадай инженер Федор Лазаревич Яжинов шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые ухаалан зохёожо, модо бэлэдхэлэй промышленностиин хүдэлмэришэдэй ажал хүнгэдхэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэһэн юм. Ойдо огоологдоһон модо таллуулан шэрэхэ тусгаар оньһон түхеэрэлгэ ухаалан зохёогоод, туршалга хэжэ үзэбэ. Тэрэ машинань шулуутай гэсэ хададашье, тэгшэ газарташье ядаралгүйгөөр модо таллуулан шэрэхэ аргатай гэжэ элирүүлэгдэбэ.

Федор Лазаревичай зохёоһон шэнэ түхеэрэлгыень «Амурлес», «Красноярсклес», «Хабаровсклес» комбинадуудай болон «Читлесдревпром» трестын модошодой ажалда хэрэглэхээр шиидхэбэри абтаа. Энэ оньһон түхеэрэлгэ хэрэглэһэнэй ашаар жэл бүри 4 мянган түхэриг мүнгэн арьбалагдаха гэжэ модо бэлэдхэлэй промышленностиие оньһото техникээр хангадаг Центральна институдай эрдэмтэд тоолоно гаргаба.

Тиигэжэ Федор Лазаревич Яжинов СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ухаалан зохёолгын ба уралан нарижуулгын талаар авторска үнэмшэлгэ абажа, олоной магтаалда хүртэбэ.

Н. МАЛЬЦЕВ.

ХҮБШЫН ФЕРМЭДЭ

БАГДАРИН. (Радио-телефоноор абтаба). Үрда-Муягай орьёл шэлэнүүдэй хормойгоор нэмжыһэн пэлэнхы ехэ хүбшэ соо Баунтын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой орын фермэ оршодог.

Эндэ дүй дүршэлөөр баян хуушанай орошод Петр Гаврилович Семириконов, Михаил Афанасьевич Караушкин гэгшэд Варвара Ильинична Корсакова, Надежда Павловна Мордонова нүхэдтэйгөө орынгоо һүрэгые үсхэбэрилжэ, амжалтатай ажаллажа байдаг. Жэшээлхэдэ, тус фермэдэ үнгэрэгшэ хабар 350 гаран шэнэ түл абтаад хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдээ һэн. Мүнөө үедэ эндэ хамтадаа 1300 гаран оро тобир таргаар харууһалжа байнхай.

О. БЕРЕЗКОВ.

Элбэг тэжээл бэлэдхэбэ

...тын малда— ...алан үбэлжэлгэ

...ай нэрэмжэтэ колхо... ...ашад жэл бүри үндэр ...уулжа, ниитынгээ мал... ...хэ шэмэтэ тэжээл бэлдэ... ...мүнөө жэлдэшье колхо... ...тацинууд» дээрэ шугы ...лаар кукуруза урга... ...н бэлэдхэгшэд хоёол ...жой туршада унаһан ...абангүй ажаллаба ...шаар сентябриин 8-да ... хуряажа дүүргэһэ... ...Мүнөө колхозой правле... ...дахи агрономиин та... ...ны участогуудһаа абта... ...ын гурбан метр ута ...татагдажа байна. Хаб... ...набша намаануудайн ...томо бүүрсагүүл. Кол... ...ына агроном Георгий Гомбожапович Гунсурунов ута томо эшэ гар дээрээ абажа харуулха зуураа:

— Ехэл шахардуу сагые үнгэргэбэбди. Кукурузаяа хүлдөөхэгүйн тулада үдэр һүнигүй шахуу хүдэлбэ гээшэ хабди. Хуряажа дүүргэһэнэймнай үглөө һүниинь хюруу унаад хоноо бшуу,—гэжэ хөөрэнэ.

Бүхыдөө 709 гектар талмайн кукуруза шэмэ шүүһэтэй, сэл ногоон зандаа хуряагдажа, силос дарагдаба. Энээндэ колхозой механизаторнууд гол үүргэ дүүргэ. Гурбадахи отделениин Санжису Базмаева Алексей Зимирев хоёрой звено 250 гектар түсэбтэй аад, 267 га кукуруза хуряаба. Мүн 1-дэхи отделениин Иван Аносовой звено 245 гектарай ургаса хуряажа, түсэбөө үлүүлбэ. Кукуруза хуряалгын комбайнуудай машинистнууд Доржи Батомункуев, Иннокентий Бабыкин, Иван Ворөнин болон бусадай агрегадууд үдэр бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэдэг байба. Колхозой гурбан отделенинүүдтэ түсэбэй ёһоор 14180 тонныи орондо 18496 тонно кукурузын силос дарагдаа. Тиигэжэ гектарай 190 центнер кукуруза ургуулагдахаар хараалагдаһан аад, 260 центнер хуряагдаба ха юм.

Эды шэнээн баян ургаса хэд ургуулааб? Нэн түрүүн дүй дүршэлтэй кукурузашан Цыренжаб Цыдыптаровай нэрые дурсамаар. Тэрэ Тохой гэжэ газартахи 60 гектар талмай дээрэһээ дунда зэргээр гектар бүриин 441 центнер ногоон эшэ намаа ургуулаа. Сагаан—Шулуута нютагтаа анха түрүүн «полиин хатаниие» ургуулжа эхилһэн урдын суута кукурузашан Базар Галдановай хэрэгые Цыренжаб Цыдыптаров нэрэтэй түрэтэйгөөр үргэлжэлүүлнэ. Мүн Шараголой отделениин кукурузашан Вениамин Игумнов даал...даһан 103 га участок дээрэһээ гектар бүриин 301 центнер ногоон эшэ намаа хуряагаа. Иигэжэ колхозой кукурузашад ниитынгээ малые бардам хүрэхэ тэжээлээр хангаха хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулба.

Д. ДУГАРОВ, манай корр.

АЯАР ХОЛЫН ТЭЛИМБЭДЭ

ТЭЛИМБЭ — манай республикын эгээл зүүн захын тосхон. Эндэ «Комсомольский» совхозой түб һуурин оршодог. Тэлимбэ һүүлэй жэлдэ яһала түргэн ургана, эндэ элдэб барилганууд хэгдэнэ. Тиимэһээ шэнэ гэрнүүдшье олон гэжэ ойлгогты.

Зүгөөр Тэлимбэ тосхондо ерэһэн хүнүүдэй нюдэндэ бүришье уриханаар харагдадаг нэгэ ордон бии. Дүтэлжэ ошоходоо, «Хүүгэдэй саад» гэһэн гаршаг уншахат.

Үүдыень татажа ороходоо түрүүн толгой соомни ямаршье үндэһэгүй һэжэг түрөөдхибэ. Мэхэлэгдэжэ, урмаа таһархаяа айба гү? Танигдаагүй газарта ябахадаа, алибаа юумые шүүмжэлхы нюдөөр шэртэдэгхэн нүгэлтэй зон хабди.

Маргажа байнгүй, үүдыень татаад, досоонь орошоходоо... Юрэдөө тугаархана автобусһоо буужа, республикынгаа зүүн хизаар хүрэбэб гээгүй һаа, мүнөө нюдөөрөө харагшадаа этигэхэмни бэрхэ һэн. Улаан-Үдынгөө гудамжануудай нэгэндэ байһан хүүгэдэй саад соо орошобоб гэхээр.

— Амар сайн!

— Амар сайн! Хэзээ ерээбта?— гэжэ урдаһаамни угтан дүтэлһэн наһажаалшаг буряад эхэнэр асууба.

— Мүнөө һая ерээб,—гээд урдаһаань харахадаа, танижархибаб. Яруунын аймагай багшанарай августын зүблөөндэ суглархадаа, нэгэтэ бэшэ харалсаһан багшанарайм нэгэн—Александра Николаевна Семёнова байшоо. Энэ ордон соо юундэ юумэн бүхэниинь иимэ яб-таб байгааб гэжэ одоошье ойлгожорхибоб...

— Баригты, энээниие үмдөөд, байра, байдалтаймнай танилсая, — гээд, Александра Николаевна сагаан халаад асаржа, намда үгэбэ. «Эмшэнэй түхэлтэй болошобо ха гүб» гэжэ һанан, үгэһэн халаадыень үмдөөд, тусхай шаахай хүлдөө углахадам, Александра Николаевна намайе дахуулжа, үхибүүдэй унтадаг, наададаг таһагуудһаа эхилээд, столово хүрэтэр хуу харуулба. Столово соогоо үхибүүд орожо, туд тудтаа һууринуудаа эзэлэнхэй һуубад: үдэрэй эдеэлэлгэн эхилхэ гэжэ байгаа. Бишыхан дежурнанууд халбага, вилкэнүүдые стол дээгүүр табина. Һуугшадынь ехэл бүдүүзгэй янзатай зон юм ха.

Бидэнэй орожо ерэхэдэ, тэдэнэр шууягүйхэнөөр бодошобод.

— Амар сайнууд, үхибүүхэнүүд! —гэжэ мэндэшэлбэб.

— А-мар сай-нууд!—гэжэ үеүерэнь таһалан, үхибүүд хоороороо харюусаба.

— Эдэмнай таба-зургаа наһатангууд, саадай бүлэгэйхид. Үргөөгэймнай нүгөө хахадта бишыхануудnай яслиин бүлэгэйхид,—гэжэ Александра Николаевна намда ойлгуулна...

* * *

ТЭЛИМБЭДЭ һургуулиин наһа гүйсөөдүй хүүгэдые хүмүүжүүлхэ эмхи зургаан жаран табадахи он хүрэтэр үгы байгаа. Хэды олон залуу эхэнүүд ажал хэхэ дуратайшье һаа, бишыхан үхибүүдээ орхихо аргагүйдөөд, гэртээ байха баатай болодог һэм! Тиимэһээ совхозой хүтэлбэрилэгшэд, ниитын эдэбхитэд ябуулга һайса хэжэ, хүүгэдэй саад барюулха мүнгэ һомолуулһан бэлэй. Городой саадуудай түхэлөөр байра барюулхаар проектыень зохёолгоо. Яарууhаг зантай заримашуул тэрээниие буруушаагаад туршадаг байгаа гэхэ.

— «Үглөө эдихэ өөхэнһөө мүнөө эдихэ уушхан дээрэ» гэлсэгшэ. Гоёые һанангүй, гэр лэ барюулжа абаа һаа, бүтэхэгүй юм гү?—гэхэшье хүнүүд бии һэн.

— Гоёые һанангүй, уушхаар эдеэлхэ болоно гүби. Холые хараһан зон хоролтодо ородоггүй юм даа. Һайхан, өөрсэхэн гэр соо үхибүүдтнай хүмүүжэхэдээ, нэгэл удхатай байха даа,—гэжэ тэрэ үедэ һургуулида математика заадаг байһан багша Александра Николаевна Семёнова нэгэ суглаан дээрэ һанаһанаа табиһан юм ха.

* * *

1965 ОНДО саад баригдажа дүүрээ. Тэрэл жэлдэнь Александра Николаевна—гушаад жэлэй туршада самбарай ойро зогсожо, мелэй тооһо нилээн залгижа, олохон шабинарые тригонометриин, логарифмын нюуса оньһоор хуяглаһан багша—пенсидэ гараһан юм. Олон үхибүүдэй эхэ байһан тула, таби наһаяа гүйсэжэ, амарха эрхэеэ эдлэхээр удэшүүлээ һэн.

Пенсидэ гараһанайгаа һүүлээр удэшэ унтаридаа ороод, дурд гэн хэбтэтэрээ,—һүүе! — дэбтэрнүүдээ шалгаадүйб гэжэ зүүдэлээд, ходо һэришэдэг бэлэй. Тиигээд, үргэһэниинь хүрэхээ болишохо. Үни заяанда өөртэнь заалгаһан, мүнөө дүшэ гаража ябаһан, түрүүшынь шабинарһаа эхилээд, һёдондоойнь һурагшад хүрэтэрөө нюдэндэнь харагдахадал гэхэ юм. Хоёр жэлэй хүсэд бэшэ дээдэ институт дүүргэжэ, тоо бодолгын багша боложо гарахадаа, ямар залуухан ябагдаа һэм. Залуу ябаха гээшэни ондоо даа. Дүршэл багатайб гэжэ голхорхогүйш. Дүршэлэйш дундые залуу наһанай билтарма охин харюулха. Теэд шэнэ үеын үхибүүд өөрэһөө аха зониие ходол иимэ, наһаа эдинги ябаһаар һанадаг гүб даа.

— Александра Николаевна, та ходо партиин гэшүүн ябаагта? Али комсомолдо орожо үзэһэн гүт?—гэжэ нэгэ һурагшань асуугаа һэн.

Багшань шабинараа комсомолдо орохыень бэлдэжэ, класcһаа гадуур тусхай хэшээл үнгэргэжэ байгаа бшуу. Александра Николаевна аниргүй бодолгото болод гээд, иигэжэ харюусаа һэн:

— Битнай, үхибүүд, арбан табатай ябахадаа комсомолдо ороһон хүм. Гушаад онуудай комсомолшуудай тоодо ородогби...

...Александра Николаевна һүүжэеэ урилан, унтажа ядажа хэбтэхэдээ, олон юумэ ойндоо бодсо аабза. Иигээд лэ, хүндэ хэрэггүй болобо хаб гэһэн хүндэ бодол тархидань түрэхэ. Юрэдөө дэлхэй дээрэ тэрээнһээ аймшагтай юумэн үгы гэжэ хэлсэгшэ. Наһан соогоо һалиржа, ажал хэжэ һурашаһан зүрхэн гээшэ гэнтэ миин байдаг болоходоо, нэгэ жэгдэ сохидолоо алдахаяа һанадаг. Тэрээн дээрэнь олоной хэрэгтэ хамаатай бэшэ болобоб гэжэ һанажархёо һаа, аюулынь бүришье һаалта.

Тиимэл хадань совхозой парткомой дуудаһан үглөөгүүр наһажаал багша контородо хүрэжэ ядан, түргөөр гэшхэлжэ ошоо ёһотой. Коридор соо ороходоо, нэгэ заа амяа даруулан зогсоод, Александра Николаевна парткомдо оробо. Тэндэнь парткомой секретарьһаа гадна, совхозой директор байба.

— Хүндэтэ Александра Николаевна!—гэжэ тэрэ үедэ совхозой директор байһан Виктор Хозонхонов эхилбэ.—Таниие хүлгөөһэндэмнай хүлисэгты. Манда иимэ нэгэ гуйлта бии. Совхозоймнай хүүгэдэй саад бүтэбэ. Тэрээниие даажа хүдэлхэ хүн олдоногүй. Бэеынгээ хүнгэн һаа, саадые даагшаар оробоолтнай ямар бэ?

— Яаха һэм. Хүдэлнэ бэзэб. Залуудаа хүүгэдэй саадта хүдэлжэ үзэһэншье байхаб.

— Тиимэл хадатнай, танда найдаха гэлсээбди,—гэжэ парткомой секретарь байһан нүхэр Цырендоржиев хэлээ һэн...

* * *

ТЭРЭ гэһээр гурбан жэл үнгэршэбэ. Александра Николаевна энэ хугасаа соо эбтэй эетэй коллектив бүридүүлээ. Эндэ хүмүүжүүлэгшэдһээ эхилээд, һүниин харуулшан хүрэтэрөө, уялгаяа һайн мэдэдэг, тэрэнээ жэншэд гүүлэнгүй бэелүүлдэг юм.

Коридор соо эгээл эли газарта В. И. Ленин тухай гоё монтаж, түрэлхидэй дүрим, хүүгэдэй үдэрэйнь гурим хадаатай. Александра Николаевнагай өөрынь таһалга соо Тэлимбын хүүгэдэй саадта Октябриин 50 жэлэй нэрэ олгоһон алталмал гаршагтай диплом үлгөөтэй. «Бидэ коммунис ажалай коллективэй үндэр нэрын түлөө тэмсэнэбди!» гэһэн һануулга гоёор бэшээтэй.

ӨӨРӨӨ олон хүүгэдые тэнжээжэ, хүл дээрэнь гаргаһан хадаа, Александра Николаевна үхибүүдтэ угаа мэээхэй. Тэрээнтэй суггаа гараад, совхозой конторо тээшэ ошожо ябахадамнай, бээлэйн шэнээн гэхээр бишыхан аад, арадаа һургуулиин сүүмхэ үргэлһэн хүбүүхэн хажуугаарнай үнгэржэ ябатараа, зуг татаад:

— Александра Николаевна, сайн! —гэжэ мэндэшэлэмсээрээ, харюушье хүлеэхэ забдагүй иигэжэ мэдүүлбэ:— Би мүнөөдэр уншалгаараа «дүрбэ», бэшэлгээрээ «таба» абааб.

— Яагаашье бэрхэб даа хүбүүмни. Ходол иимэ һайнаар һурыш даа, — гэжэ Александра Николаевна энхэрэн хэлэбэ.

Магтаалай үгэ соносоһон хүбүүхэн шардайса гүйгөөд ябашаба. Миһэлзэһэн урин нюдөөр хойноһоонь харан үлэхэдөө, Александра Николаевна намда хэлэбэ:

— Энэ хүбүүн хоёр жэл соо манай саадта ябаад, мүнөө жэлдэ һургуулида ороо...

— Александра Николаевнада өөһэдтөө найдаһанһаа үлүүгээр түрэлхид найдадаг юм ааб даа,—гэжэ мүнөө парткомой секретарь болоод байһан Чимит Дымчиков хөөрөө һэн.

Иимэ хүндэ найдангүй яахаб даа. Аяар холын Тэлимбэ хүрэжэ ошоо һаа, Александра Николаевнатай золгожо, мэндэеэ хэлсээрэйгты.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ХҮДӨӨДЭХИ ПОЛИТИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛ

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ ХӨӨРЭЛДӨ[Ө]

Марксизм-ленинизмын үндэһэн һургаалнуудые шудалха политһуралсалай хүдөөгэй һургуулинууд хэшээлээ эхилбэ. Политическэ эрдэм мэдэрэлээ, коммунис үзэл сурталайнгаа хэмжээе дээшэлүүлхын түлөө партиин гэшүүн, кандидат бүхэн, эдэбхитэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, комсомол залуушуул оролдоно.

Политһургуулинуудай хэшээлэй эхилхын урда тээ Түнхэнэй аймагай пропагандистнууд КПСС-эй райкомой парткабинедтэ сугларжа, һуралсалай шэнэ жэлдэ али зэргэ бэлэдхэһэн, хэшээлээ яажа эмхидхэхэ байһан тухайгаа зүбшэн хөөрэлдэбэ.

Энэ семинар дээрэ КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр В. В. Матхеев аймагай ажалшадай социалис уялгануудаа хэр зэргэ бэелүүлжэ, ажахын жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхэ зорилгонууд тухай элидхэл хээ. «Мүнөө үедэ боложо байгаа үзэл сурталай тэмсэл ба партийна пропагандын зорилгонууд» гэһэн лекци КПСС-эй райкомой секретарь Н. Н. Крючков уншаһан байна.

Семинарта хабаадагшад В. И. Ленинэй «Юу хэлтэйб?», «Империализм хадаа капитализмын дээдэ шата» гэһэн зохёолнуудаар хөөрэлдөө хээ. Уласхоорондын байдалаар лекци шагнаба. Хэдэн жэл удаа политһуралсалай һургуулинуудые хүтэлбэрилһэн, унинэй пропагандистнууд А. Н. Пантелеев, А. Ш. Удаев, М. Н. Усольцев болон бусад өөһэдынгөө ажалай дүй дүршэл, хэшээл һургуулияа шэнэ жэлдэ яажа зохёохоор түсэблэжэ байһан тухайгаа хөөрэбэд.

Д. ЦЫБЕНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: семинар[...] даһан бүлэг пропаганд[...] шээлэй эхилхын урда [...]

Ф. СОРОКИНОЙ [...]

ДУТАГДАЛ ДАРЫ УСАДХАГДАХ[...]

ПЕТРОПАВЛОВКА (телефоноор абтаба). Һуралсалай шэнэ жэлдэ аймагай колхоз, совхозуудаар, эмхи зургаануудаар 68 кружок, политһургуули, теоретическэ семинарнууд ажалаа эхилбэ. Хамта дээрээ мянга зуу гаран коммунист һуралсажа, КПСС-эй түүхэ, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха, В. И. Ленинэй зохёолнуудтай танилсаха юм.

«Октябрьский» совхозой директор Перфил Тархович Тарабукин совхозой МТМ-дэ эмхидхэгдэһэн марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулида (энэнь хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байгаа юм) түрүүшын хэшээл үнгэргэбэ. Тиихэдэ эндэхи совхозрабкоопой түрүүлэгшэ Содном Дармаевич Намсараев—совхозой нэгэдэхи отделениин пропагандист—мүн лэ түрүүшынгээ хэшээл үнгэргөө. 18 һурагшадынь бултадаа хэшээлдээ ерэһэн байба.

Тэрэшэлэн Оёорой совхоздо коммунистнуудай һуралсал эмхитэйгээр эхилбэ. В. И. Ленинэй зохёолнуудые шудалха теоретическэ семинарта (пропагандистнь Бато Гомбоевич Жалсанов), 1-дэхи отделенидэхи политһургуулида (пропагандистнь Иннокентий Самбуевич Санжиев) һурагшадынь түрүүшынгээ хэшээлдэ бултадаа тооной ерэжэ, хэшээлынь һонирхолтойгоор үнгэрөө.

Аймагай партийна [...] КПСС-эй райкомой хүдэ[...] шэд эхэ хэшээлнүүдтэ [...] Мүнөө партиин райком тү[...] хэшээлнүүдэй зарим дүн [...] элирүүлэгдэһэн дутагдал[...] дары усадхаха хэмжэ[...] абажа байна.

И. САМ[...]
КПСС-эй Зэдын рай[...] политическэ гэгээ[...] кабинедые да[...]

ЭЭЛЖЭЭТЭ ТЕМЭЭРЭЭ

ХОРИ. Хориин леспромхозой 120-ёод коммунистнар политическэ һуралсалаа эхилбэ. Леспромхозой Доодо Майлын, Тужын, Зүүн Хуурайн модо бэлэдхэлэй пунктнуудтахи марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха политһургуулинуудта хэшээлынь эмхитэйгээр үнгэрөө. Эндэ һуралсаха һурагшадынь бултадаа түрүүшынгээ хэшээлдэ эдэбхитэйгээр ерэһэн байна.

Тэрэшэлэн леспромхозой управлениин дэргэдэхи 2—4-дэхи жэлээ хүдэлхэ һургуулинуудаар түрүүшынь хэшээл болоо. Эдэ һургуулинуудта пропагандистаар леспромхозой директор Шопхоев, главна инженер Ломоносо[в] ажаллана. Эмхидхэлэй [...] нуудые шиидхэһэнэйнгээ [...] дэнэр һурагшадаа үзэхэ [...] матайнь танилсуулжа, [...] темээрээ хөөрэлдөө үнгэр[...]

Г. ХОГО[...]
аймагай га[...] редакторай орл[...]

Агуухэ Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо бэлэдхэл бүхы орон доторнай, тэрэ тоодо манай республикадашье улам эршэмтэйгээр хэгдэжэ эхилэнхэй.

Манай Коммунис партиие, Совет гүрэниие анха түрүүн байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй алдарта ойе ажалай амжалтаар, нэрэ соло ехэтэйгээр угтахын түлөө мүрысөөн мүнөө хото, хүдөө нютагуудта улам үргэдэн дэлгэрнэ. 1970 он хүрэтэр хүдөө тосхон бүхэнөө болбосон түхэлтэй болгохо гэһэн үүсхэл Хяагтын аймагай ажалшад гаргаа. Ленин багшынгаа ойн хүндэлэлдэ уралан нарижуулга, ухаалан зохёолгоёо улам саашадань хүгжөөн дэлгэрүүлээ гэһэн уряа Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводто, «Теплоприбор» болон бусад предприятинуудта угаа халуунаар дэмжэгдээд байна.

ЗОРИГЖУУЛАГША ХҮСЭ[...]

Хотын ажалшад—орёо оньһон машина бүтээгшэд, электро-гагнууршад, түмэршэ дархашуул, хүдөөгэй ажалшад—хонишод, механизаторнууд, комбайнернууд, врач болон багшанар, хүн бүхэн пролетариадай революциин, обществые социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгалгын гайхамшаг теоретик Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай ямар бэлэгтэйгээр, ямар амжалтатайгаар угтахамнайб гэжэ доро дороо һэбшэн бодожо ябанад.

Юун дээрэһээ тиигэнэб? Арад түмэнэй эдэбхи үүсхэлэй. эршэ зоригой эхи үндэһэниинь хаанаһааб?

Ажалша олониитын эдэбхи үүсхэлэй, эршэ хүсэнэй эхи үндэһэниинь марксизм-ленинизмын суртал бодол, агуухэ Ленинэй һургаал заабари мүн болоно.

Совет араднай шэнэ общество — коммунизм байгуулха уг зорилгоёо. Энэнь совет хүн бүхэнэй зориг эрмэлзэлые бүри эршэмтэй, бүри ехэ далайсатай болгоно. Коммунизм байгуулгада эдэбхитэйтээр хабаадалсахаһаа үлүү хүндэтэй хэрэг, үлүү шухала ажал совет хүндэ байхагүй.

Коммунизмын аша туһада, обществын аша туһада, ажалша олониитын аша туһада ажал хэхэ гээшэ совет хүн бүхэнэй бүхы наһанайнь ажал ябуулгын уг удха, ушар ёһо боложо үгэнэ.

Совет хүн өөрынгөө түлөө, нүхэдэйнгөө түлөө, бүхы оронойнгоо ажал хэрэгэй түлөө—бүхы юумэнэй түлөө харюусаха зэргэтэйб гэжэ үнэнхэ зүрхэнһөө һанажа, бодожо ябадаг.

Эгээл энэмнай коммунис ёһоной суртал бодол, совет хүнэй эгээл үнэтэ шэнжэ шанар, политическэ ба ажалайнь дэбжэлтын үндэһэ һуури болоно.

Эгээл энэ хүсэн Совет гүрэнэй түүхэтэ замдань арад түмэниие зоригжуулдаг байгаа. Коммунис партиин хүтэлбэри доро жагсаһан совет арад, тэрэ тоодо манай республикынье ажалшад, Эхэ ороноо улам саашадань хүгжөөхэ, дэбжээхын тула шэн зоригто ажалай, революционно журам заршамай, социалис мэдэрэлэй үльгэр жэшээ ходо харуулдаг.

Коммунизмын үзэл суртала, Владимир Ильич Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн байдаг ушар манай Эхэ ороной экономико болон соёл культурые хүсэн түгэсөөр хүгжөөхын түлөө гайхамшаг тэмсэлдэ совет хүнүүдые зоригжуулан элсүүлнэ.

Коммунизмын үзэл сурталай энэ хүсэн шэнэ, совет ажабайдал зохёоч байгуулгада манай буряад арадые зоригжуулан хүтэлбэрилнэ. Урдань Россин империин эгээл гээгдэнги заха хизаарнуудай нэгэн байһан манай Буряад хизаар энэ түйлай ехэ хүсэнэй ашаар совет жэлнүүдэй туршада һалбаран бадаржа, экономико болон соёл культураа хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ шадаа.

Индустриализаци тухай, хүдөө ажахыгаа социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгаха тухай, соёлой хубисхал бэелүүлхэ тухай марксизм-ленинизмын һургаал заабари манай республика дотор бодото дээрээ бэелүүлэгдээ. Тиигэжэ урдын кустарна түхэлэй хэдэн жэжэхэн предприятинуудай орондо совет жэлнүүдэй туршада соо манай Буряад орон дотор хэдэн олон фабрика, заводууд, уурхайнууд, модо бэлэдхэлэй предприятинууд байгуулагдаа. Манай эндэ машина, прибор бүтээлгын, электротехникын, модо үйлэдбэрилгын, үнгэтэ металлургиин, шулуу нүүрһэнэй, эдеэ хоолой болон хүнгэн промышленностиин хэдэ хэдэн шухала һалбаринуудтай нилээд хүгжэнги индустри байгуулагданхай.

Мүнөө манай республика тепловоз, электровоз, самолёт, автокран, пассажирска вагон, электродвигатель, прибор болон бусад үнэтэ хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргана. Манай эндэ бүтээгдэһэн промышленна эдлэл хэрэгсэлнүүдые оронноймнай олон область, хизаарнууд абахаһаа гадна, мүн хариин олохон гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ.

Манай Буряад орониие индустриализацилга агуухэ ород, украин болон бусад арадуудай аха дүү ёһоной, үнэн һайхан сэдьхэлэй гайхамшаг ехэ туһаламжын үрэ дүн мүн. Энэ хадаа коммунизмын илан мандахын түлөө шэн зоригто тэмсэлэй, социалис обществын үмэнэхи ниитынгэз уялгануудые гүнзэгыгөөр мэдэрдэг, тохёолдоһон ямаршье бэрхэшээлнүүдһээ тунхаридаггүй байһанай үльгэр жэшээ болоно.

Буряад орониие социалис ёһоор индустриализацилга хүдэлмэришэн, таряашадай холбоо барисаае улам бэхижүүлээ. Энэ холбоо барисаан социализм, коммунизм байгуулхын түлөө гайхамшаг тэмсэлэй шалгалта гаража, совет арадуудай бата нэгэдэлые бүри ехээр бэхижүүлнэ.

Орон дотороо коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые, шэнэ табан жэлэй түсэбые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө шэн габьяатайгаар тэмсэжэ байгаа совет арадуудай, тэрэ тоодо манай буряад ороной ажалшадай, политическэ болон ажалай эдэбхи хэшээл улам дээшэлнэ. Энэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэб даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлһэн цех, бригада, участогууд улам олон боложо байна.

Хүдөөгэй ажалшад дээрэ абажа үзэхэ болоо һаа, гүрэндэ таряа худалдаха даабарила Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Кабанскын, Хяагтын, Улаан-Үдын, Прибайкалиин болон бусад аймагуудай ажалшад сүм дүүргэжэ, т[...] дүүр ороoһо таряа Эхэ о[...] шаажа байнхай.

Энэ хадаа Эхэ орон[...] уялгаяа һайнаар мэдэрдэ[...] даһан хэрэгтээ харюуса[...] хандадагай жэшээ бари[...]

Зүгөөр коммунизм бай[...] рэгтэ саашанхи илалта[...] табан жэлэй түсэбые [...] гаар бэелүүлгэ ажалш[...] политическэ, хүмүүжүүл[...] мэри улам үргэнөөр дэлгэ[...] дулдыдаха гэжэ манай па[...] съезд заа һан байна.

КПСС-эй XXIII съездын[...] хүтэлбэри болгон, парти[...] зацинууд олониитэ ажалша[...] соёл сурталай хүдэлмэри[...] эрхилхын, марксизм-ле[...] суртал бодолоор хүн бү[...] мүүжүүлхын тула оролд[...]

Уставаар хараалагдаһа[...] эрхэеэ партиин гэшүүдэй[...] гээр бэелүүлжэ байһан [...] мунистнуудай түрүү [...] дээшэлүүлхэ тухай, дааһа[...] харюусалгатайгаар ханда[...] ба дутагдалнуудтай эбсэш[...] тухай асуудалнууд комму[...] сутлаанууд дээрэ зүбшэн [...]

«Владимир Ильич Лен[...] һөөр 100 жэлэй ойдо бэлэ[...] КПСС-эй ЦК-гай тогтоо[...] шадта тайлбарилан ойлгуул[...] мэри хаа хаанагүй хэгдэ[...] —пролетариадай революц[...] ществые социалис ёһоор [...] хубилгалгын гайхамшаг [...] «Ленин—дэлхэй дээрэхи [...] рүүшын социалис гүрэни[...] мэришэн, таряашанай гүр[...] гуулагша, хүтэлбэрилэгш[...] —ажалшадай эрхэ сул[...] жаргалай түлөө шэн зориг[...] шэ» гэһэн, мүн бусад х[...] элидхэлнүүд предприяти[...] совхозуудта, эмхи зургаа[...] гаргагдана.

КПСС-эй райкомууд, [...] эхин организацинууд Влад[...] ич Ленинэй түрэһөөр зу[...] ойн бэлэдхэлдэ зорюулһа[...] жээ ябуулгануудые ха[...] олониитэ ажалшадые ком[...] үзэл сурталаар хүмүүжүүл[...] сизм-ленинизмын теорети[...] лигые коммунист бүхэнэй [...] нэй оюун мэдэрэл, үзэл [...] гохо хэрэгтэ ехэ анхарал [...] Гэхэтэй хамта, Коммунис[...] совет арадай революционно[...] хы, ажалай ёһо заншалнуу[...] гала залуу үетэниие хүмүү[...] тон ехэ анхарал табигдана.

Манай бүхы ниитэ-по[...] хүдэлмэри, соёл суртала[...] ябуулга коммунизмын ила[...] хэрэгтэ, марксизм-ленини[...] барила үнэн байхаар бүхы [...] тые хүмүүжүүлгэдэ зор[...] зэргэтэй.

П. МИТЫ[...]

ШУБУУ ҮСХЭБЭРИЛХЭДЭ ОЛЗОТОЙ

—Нугаһанай фермын ажал хүдэлмэритэй танилсаха хүсэлэнтэйбди гэнэ гүт? Пожалуйста... Гансал мүнөө дальбараануудые томо болгожо, мяханай комбинадта тушаадаг сагнай дүүрэшөө. Истоминой фермэ дээрэ эхэ нугаһадые байлгадагбди. Тэндэмнай инкубатор бии. Тэрэ фермэ ошыт даа. Одоол шубуун һалбариимнай ажалай баатарнуудтай танилсахат,—гэжэ Кабанскын совхозой парткомой секретарь Иннокентий Владимирович Попов бидэнэртэ дурадхаба.

Тиигэжэ уданшьегүй бидэнэр Истомино тосхон ошобобди. Шубуунайнь фермэ Байгал далайда дүтэхэнэ оршодог, нэгэ бишыхан сөөрэмэй эрьедэ түбхинэнхэй юм байба. Эндэнь шубуунай үбэлэй найман байра, тэжээл бэйлүүлдэг цех, тэжээл хадагалдаг склад бии. Байрануудынь дотороо сагаадагданхай, сэбэр, хаалта хаамагуудынь заһагданхай, сонхонуудынь дулаалагданхай.

— Үбэлжэлгэдөө бүрин түгэс бэлдээбди. Дархашуул мүнөө һүүлшымнай дал заһабарилжа байна. Хоёр-гурбан хоногой туршада дууһаха һанаатай,—гэжэ фермые эрхилэгшэ Серафима Васильевна Филонова хөөрэнэ.

Нэрээшье эндэхи шубуушад үбэлжэлгэ бүхэниие һайн бэлэдхэлтэйгээр угтадаг, шубуудаа һайнаар харууһалдаг гэжэ совхоз дээрээ алдаршанхай. Энээнэйнгээ ашаар тэдэнэр шубуун бүриһөө зуу, зуу гаран үндэгэ абадаг гээшэ. Дүй дүршэл ехэтэй шубуушад бүришье һайн амжалтатай. Жэшээнь, Н. П. Кузнецова харууһалжа байһан 1200 нугаһанайнгаа тус бүриһөө 123 үндэгэ суглуулжа, шубуушадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараа. М. И. Пыльникова баһа нимэшүү һүрэг шубуудһаа 143 мянга гэхэ гү, али толгой бүриһөөнь 119 үндэгэ абажа шадаа бшуу. Мүн А. Л. Щапова, Н. Г. Суворова гэгшэд 117—117 үндэгэ нугаһан бүриһөө абажа, магтаалда хүртөө.

Тус фермэ дээрэ бүхыдөө 12 мянган шубуу харууһалагдана. Октябрь һарын эхеэр дулаан байрадаа оруулагдаа. Харууһалгань һайн даа. Тэжээлшье элбэг. Үдэшэ, үглөөнэй харанхыда зайн галай элшэ хүсөөр гэгээн сагаан үдэр шэнги тэндэнь һаруул байлгагдадаг. Иигэжэ оролдоһонойнь ашаар шубуудынь январь һараһаа үндэгэлжэ эхилдэг.

Суглуулагдаһан үндэгэн эндэхи инкубаторто тушаагдана. Тэндэнь 6 инкубатор тодхоотой. Нэгэ доро гуша мянган үндэгэ нэгэндэнь һуулгагдана. Дүрбэ хоноод лэ үшөө гуша мянган үндэгэн инкубацида оруулагдана. Тиигэжэ долоон һарын туршада нэгэ миллион зуун арбан табан мянган үндэгэн инкубацида табигдаад, миллион шахуу дальбараанууд гарадаг.

—Жэлэй туршада оройдоол долоон һара хүдэлнэбди. Хэрбээ шубуунай дулаан байратай һаа, бүхэли жэл соо таһалгаряагүй ажаллажа гараха байгаабди. Тиигэжэ үбэлэйшье үедэ нугаһанай мяха гүрэн түрэдөө тушаажа байха һэмди,—гэжэ инкубаторна цехые эрхилэгшэ Н. А. Анохина зугаална. Нүхэр Анохина коммунист юм, эндэхи партийна бүлэгэй ударидагшаар һунгагданхай. Һүбэлгэн ухаатай, ажалша бэрхэ энэ эхэнэр ажал хүдэлмэреэ эмхидхэжэ шададаг. Инкубацида табигдаһан үндэгэнүүдһээ бултанһаань дальбараануудые абаха тушаа ехэхэн оролдолго гаргадаг гээшэ. Тэрэнэй хүтэлбэри доро найман операторнууд ажалладаг юм.

Инкубациһаа гараһан дальбараануудые Жигаево, Колесово, Степной Дворец гэжэ тосхонуудта һууриржаһан фермэнүүд дээрэ абаашадаг юм. Тэдэниинь 50—60 хоногой туршада тэнжээгдэжэ, тус бүриинь хэмжээн хоёр килограммда хүргэгдэнэ.

Эндэхи шубуушадай оролдолгын ашаар энэ жэлэй юһэн һарын туршада 13 мянган центнер шубуунай мяхан бэлэдхэлэй газарта тушаагдаа бшуу. Энэнь адаг 4300 гаран үхэр тушааһантай адли болоно бшуу.

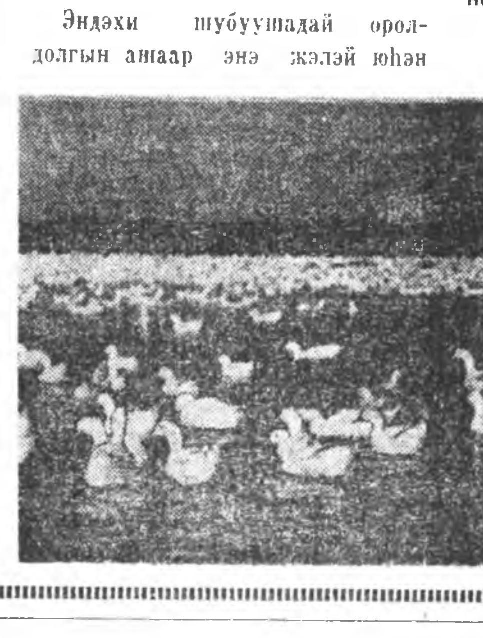

— Хараалагдаһан түсэбэй ёһоор 8116 центнер мяха энэ жэл тушааха байгаабди. 13 мянган центнер шубуунай мяха бэлэдхэлэй пунктда абаашажа, түсэбөө 160 процент дүүргээбди. Хойто жэл бүри ехэ мяха үйлэдбэрилхэ зорилго урдаа табинхайбди,—гэжэ С. В. Филонова мэдүүлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. С. В. Филонова. 2. Нуур дээрэ.

Ц. БАБУШЕЕВ.
Авторай фото.

ЭРХЭТЭДЭЙ ЭДҮҮЛГЭДЭ АНХАРАЛ-ТАЙГААР ХАНДАХА

Партиин табидаг эрилтын ёhоор, эрхэтэдэй дурадхал, мэдүүлгэ, гомдолнуудые саг соонь хаража шиидхэхэ гээшэ эмхи зургаануудай, ниитын организацинуудай хүдэлмэриин шухала нэгэ зүйл болоно. «Ажалшадтай уулзаха, бэшэг, мэдүүлгэнүүдыень хаража үзэхэ хүдэлмэри hайжаруулха» гэhэн партиин ЦК-гай нёдондоной августда абаhан тогтоол, тэрэнэй үндэhөөр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй байгша оной апрелиин 12-то гаргаhан Указ ажалшадай гомдол, мэдүүлгэнүүдтэ хандаха, шиидхэхэ тодорхой гурим тогтоогоо.

Тиин партиин, гүрэн түрын тогтоол хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байнаб гэжэ шалгахада, нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, тэдэнэй мэдэлэй эмхи зургаанууд ажалшадhаа ороhон бэшэг, мэдүүлгэнүүдтэ анхаралтайгаар хандана, албан тушаалта хүнүүд үргэн ниитэ эрхэтэдтэй уулзажа, эрилтэ, hанамжануудтайнь танилсана, тодорхой шиидхэбэринүүдые абана. Энэ талаар абажа харахада, ажалшадай депутадуудай Загарайн аймагай, Улаан-Үдэ городой Советскэ районой Соведүүдэй хүдэлмэридэ hайшаалтай зүйлнүүд үзэгдэнэ.

Советскэ районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитет (түрүүлэгшэнь нүхэр В. Д. Минеев) үнгэрhэн 1967 ондо ажалшадай бэшэг мэдүүлгэнүүдые хаража үзэлгын асуудал нэгэ дахин комитедэйнгээ заседанида хэлсэhэн байгаа hаа, мүнөө жэл тус асуудал оло дахин зүбшэгдэhэн, тодорхой hайн шиидхэбэринүүдые абаhан байна.

Эрхэтэдэй мэдүүлгэ, гомдолнуудые шиидхэхэ, ажалшадтай хүнүүдтэй хэрэгээр уулзажа хөөрэлдэхэ хүдэлмэри hайжаруулха тухай асуудал районно Соведэй ээлжээтэ VIII сессидэ хэлсэгдэжэ, сессиин нээгдэхэhээ түрүүн ехэхэн бэлэдхэл ябуулагдаа. Ажалшадай бэшэг, мэдүүлгэнүүдтэ хаана, ямараар ханданаб гэжэ районой 20 гаран предприяти, эмхи зургаануудта нарин шалгалта үнгэргэгдөө.

Тодорхой hайн баримтануудтай, дэлгэрэнгы элидхэл районой прокурор нүхэр Аксенов хэжэ, сесси дээрэ 10 депутат болон эдэбхитэд үгэ хэлэhэн байна.

Сессиин баталан абаhан тогтоол дотор эрхэтэдэй дурадхал, гомдолнуудта эмхи зургаан, хүтэлбэрилэгшэ бүхэн анхаралтайгаар хандаха уялгатай гэжэ онсолон тэмдэглэгдээд, энэ талаар үзэгдэhэн дутуу дундануудые усадхаха тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа.

Тусхайлан нэгэ баримта дурадабал, улад зоной бэшэг, мэдүүлгэнүүдтэ халирхайгаар хандадаг байhан № 1, 2, 4 домоуправленинүүдэй, СМУ-3, горпищеторгын болон бусад предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ hануулга хэгдээд, үзэгдэhэн дутагдалнуудаа дары усадхахыень шанга эрилтэ табигдаа. Эдэ эмхи зургаанууд, предприятинуудай сессиин тогтоол хэр зэргээр дүүргэжэ байhаниие хинан шалгахыень Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ, социалис хуули сахиха саг үргэлжын комиссида даалгагдаа.

Соведэй гүйсэдкомой заседанинууд дээрэ предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй ажалшадай бэшэг, гомдолнуудта ямараар хандадаг байhан тухай тоосоон байд гээд шагнагдадаг болонхой. Тиин hүүлэй заседанинуудта хоёр домоуправлениин, судна заhабарилгын заводой хүтэлбэрилэгшэд тоосоhон байна.

Ажалшадhаа ороhон дурадхал, бэшэгүүдые түргэн саг соо шиидхэхэ тухай Соведэй гүйсэдком ехэхэн анхарал хандуулна. Тииhэр ашадань, гүйсэдкомдо ерэhэн бүхы мэдүүлгэ, бэшэгүүдэй диилэнхи олонхинь 15 хоног соо харагдажа, тодорхой шиидхэбэри абтана.

Гомдол, мэдүүлгэ барижа ерэhэн хүнүүдые гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, тэрэнэй орлогшо тогтоогдомол саг соо хүлеэн абажа уулзадаг байна.

Хүн зоной зүгhөө ородог мэдүүлгэнүүдэй удхань ямар бэ, ямар шалтагаанhаа гарадаг бэ гэжэ Соведэй гүйсэдком шэнжэн үзэжэ, тодорhон тобшололhоо тусхай hанамжа абадаг.

Мүнөө ажалшадай зүгhөө абтадаг мэдүүлгэ, дурадхалнуудай олонхинь гэр байрын асуудал болоно. Тиимэhээ гэр байра хубаариин, коммунальна ажахын предприятинуудай хүдэлмэри тушаа асуудалнуудта гүйсэдком урда урданайхиhаа анхаралтайгаар хандахые оролдоно. Энэ талаар Соведэй хүдэлмэридэ гэр hуудалай саг үргэлжын комисси ехэхэн туhаламжа үзүүдэг. Байра тушаа мэдүүлгэ үгэhэн эрхэтэдэй гэртэнь ошожо, бодото байдалынь хараха, тодорхой дурадхал оруулха талаар комиссиин гэшүүд эдэбхитэйгээр худэлмэрилнэ. Комиссиин гэшүүд пятница бүхэндэ ээлжээтэ заседанидаа сугларжа, эрхэтэдэй мэдүүлгэ бүхэн тухай өөhэдын тобшолол гаргадаг юм. Тус комиссиие МООП-ой паспортын таhагые даагша нүхэр Б. П. Рубан хүтэлбэрилнэ. Багша-пенсионер Е. П. Львова, врач Н. К. Богатырева, барилгашан Н. И. Донской болон бусад комиссиин гэшүүд үүсхэл, эдэбхи hайнтайгаар ажаллана.

А. АРЬЯЕВА.

...ШАГШАД ОЛООРОО ХАБААДАЛСАНА

...й дунда hара—октябрь. ...а хүдөө нютагуудай ажал... бэлэдхэхэ талаар харюу... шалгалта гарадаг гээшэ. ...араар угтанабди, тиимэл ...бар, зунай үедэ түйлагда...

...кымнай промышленна..., колхоз, совхозуудай үн... hарын туршада түйлаhан ...алтануудай рапорт, мэ... манай газетэдэ толилог..., Улаан-Үдын, Барга... ...үрэй, Түнхэнэй, Яруу...hаа илангала олон бэ... абтажа, газетымнай ...та толилогдобо.

...камнай 90 мянган тонно ...hоонь урид гүрэндэ ту... хуралгын үедэ дэлгэр...нэй замхажа үрдеэгүй ...лжэлгын үедэ—долоон ...да үнеэн бүриhөө 1250 ...аа бага бэшэ hү hааха ... Улаан-Үдын аймагай Ки... колхозой, Загарайн ... совхозой hаалишад, мал..., республикынгаа бүхы ... малшадые шэнэ социалис ... уриба. Мүнөө тэрэ үүс... хаанагүй дэмжэгдэжэ байhан тухай мэдээсэл, корреспонденцинүүд хүдөө нютагуудhаа абтажа эхилээ. Агуу Октябриин социалис революциин 51 жэлэй ойдо зорюулан КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан уриануудта харюу болгон республикымнай хото, хүдөөгэй ажалшад табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөгөө улам үргэдхэжэ байна.

Үнгэрhэн энэ үе соо манай газетын хуудаhануудта «В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо», «ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо», «Хүмүүжүүлгын хурса зэбсэгүүд», «Үүсхэл гаргаhан ажахыда», «Партийна ажабайдал», «Айл бүхэндэ—газетэ, журнал», «Редакцида ерэhэн бэшэгүүд» гэhэн рубрика доро материалнууд таhалгаряагүйгөөр толилогдожо байгаа.

«Хамтын зөөри химгадаха, арьбалха», «Сабшалан hайжаруулха hара», «Алдарта ойн хүндэлэлдэ», «Табан жэлэй түрүүшүүл» гэhэн рубрика доро шэн габьяата ажалаараа олондо хүндэтэй болоhон түрүүшүүлдэ зорюулагдаhан очерк, зураглал, репортаж, корреспонденцинүүд толилогдоно.

Газетын уншагшадай, хото хүдөөгэй эдэбхитэй бэшэгшэдэй редакцидамнай эльгээhэн бэшэгүүдээр хэдэ хэдэн тусхай хуудаhан толилогдобо. Тэдэнэй тоодо «Зунай дүрбэн hара соо үнеэн бүриhөө 1000 килограмм hүн hаагдаа», «Харатан дайсадые хамха сохёод...», «Гүнзэгыгөөр, оролдосотойгоор шудалха» гэhэн гаршагтай хуудаhанууд, мүн хүдөө ажахын хүдэлмэришэдтэ зорюулагдаhан тусхай номер толилогдоhон байгаа.

Ерэhэн бэшэгүүдэй дунда «Будамшуугай почто», «Будамшууда» гэhэн гаршагтай материалнууд абтажал байhаар. Тэрэшэлэн субботын үдэрэй—«Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар», «Амаралтын үдэрэй хуудаhанда» гэhэн тэмдэгтэй hонирхолтой материал олоор абтадаг болоhониинь hайшаалтай.

Мүнөө хүдөө нютагуудта, фабрика, заводуудта гурбадахи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын, Агуу Октябриин социалис революциин 51 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэл үргэдэнэ. Бүгэдэ арадай энэ тэмсэлдэ амжалта түйлажа ябаhан түрүүшүүл, тэдэнэрэй габшагай ажал, дүй дүршэл тухай ходо бэшэжэ байхыетнай, хүндэтэ угшагшад, хүсэнэбди.

Манай почто

Улаан-Үдын мяха-консервнэ комбинадай соёлой Ордоной библиотекэ соо үдэшэндөө хүн зон олон байдаг. Тэдэнэр тэндэ янза бүриин газетэ, журналнуудые, шэнэ номуудые уншана. Библиотекые даагша Тамара Масовер уншагшадай дунда ходо хөөрэлдөө үнгэргэжэ байдаг юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тамара Масовер.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ВЫСТАВКЭДЭ ОШОХОНЬ

Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз нёдондо, Агуу Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойн баярай үдэр КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, Верховно Соведэй Президиумэй, облпрофсоведэй Дурасхаалта тугаар шагнагдаhан юм. Тус колхоз энэшье жэлдэ хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй Бүхэсоюзна үдэрэй урда тээхэнэ hү гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэhэн байна.

hаяшаг энэ колхозой правлени, партийна организаци hайнаар ажалладаг хүдэлмэришэдтөө хамта дээрэ табан мянган түхэригэй бэлэг, шагналнуудые барюулhан байна. Жэшээлхэдэ, Арадай ажахын түйлалтануудай выставкын путёвконуудаар олон хонишод, механизаторнууд шагнагдаа. Тэдэнэй дунда хонишон Г. Базаров, тракторист Д. Дарижапов, жолоошон Н. Дареев, hаалишан Д. Бадмаева болон бусад нүхэд бии.

А. БУТИН.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Яруунын аймагай колхоз, совхозуудта Хориин барилга-хабсаргалгын Нарhатын участогайхид барилгын ехэ хүдэлмэри ябуулна. hүүлшын гурбан жэлэй туршада тэдэ ажахынуудай hуурин тосхонуудта ба фермэнүүд дээрэ хори гаран гэр баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Тиихэдэ малай хэдэн байра баригдаа.

Мүнөө жэлдэ участогай барилгашад баhал hайнаар ажаллажа байна. Ажалай вахтада жагсаhан тэдэ барилгашад Нарhатын совхоздо хирпиисээр МТМ-гэй байра барижа дүүргэхэ болоо.

Гүндын дунда hургуулиин байшан шэнэдхэн заhаха хүдэлмэридэ Борис Костененкын бригада жэшээтэ hайнаар хүдэлнэ. Бригадын гэшүүд Степанов, Матвеев. Астахов, Хурмаев, Мокирсв гэгшэд үдэр бүриингөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэд.

Юбилейнэ совхоздо хүдэлжэ байhан нүхэр Капироповай даадаг бригада богонихон болзор соо хошоод байратай дүрбэн гэр бодхоо.

В. БАЙБОРОДИН.

„Буряад үнэндэ" бэшэhэнэй hүүлээр

«ХЭН ХАРЮУСАХАБ?»

...гаршагтай статья манай газетын сентябриин ...ерто толилогдоhон юм. Тэндэ Захааминай ...хондо ажаhуудаг залуушуул Б. Тубанов, ... гэгшэдэй архи уугаад, муухай ааша гарга... сохидог тухай хэлэгдэhэн байгаа. Тиихэдэ ...та хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муу, эндэхи ..., комсомолой организацинууд, сомоной Сове... ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэриие hэргээхэ ...хала хэмжээн абтанагүй гэжэ хэлэгдэhэн юм.

... толилогдоhон шүүмжэлэл тушаа КПСС-эй ...й райкомой секретарь С. С. Бадмаев иигэжэ ...:

... газетэдэ толилогдоhон «Хэн харюусахаб?» ...тья соо хэлэгдэhэн баримтанууд тон зүб. КПСС-..., аймгүйсэдком Цахир тосхондо ниитын гурим ...жалай журам hайжаруулха талаар бодото ...ябуулгануудые хараалба. Байгша оной сентябриин 19-дэ Цахир тосхондо ажалшадай суглаан үнгэргэгдэжэ, «1968 оной июниин 4-дэ эндэхи зоной суглаан дээрэ баталан абтаhан хэмжээ ябуулгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай» зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

Ниитын болон ажалай журам эбдэгшэдтэй шанга тэмсэл хэгдэжэ эхилээ. Ажал хэхэ дурагүйшүүл хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаба. Цахирай хүдөөгэй Соведэй зүблөөндэ нютагай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, комсомолой эхин организациин сеиретарьнууд уригдажа, Цахирай Соёлой байшангай директор И. Ц. Цыденовэй тоосоо зүбшэн хэлсэhэн байна.

Мүнөө Цахирай Соёлой байшангай дэргэдэ хододоо хүдэлжэ байха уран hайханай бүлгэмэй кружок эмхидхэгдэбэ. Ажалшадые хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар лекци, элидхэл үнгэргэгдэхэ болоо.

ДАРЫ ШИИДХЭГДЭХЭ АСУУДАЛ

hуралсалай шэнэ жэл эхилhээр hара хахадhаа дээшэлбэ. hурагша бүхэн 4—6 часай туршада хэшээлдээ hуужа гарахадаа, hургуулиингаа буфедтэ орожо, дуратай юумэеэ абажа эдеэлдэг гээшэ. Энэ талаар Улаан-Үдын хоёрдохи интернат-hургуулиин буфет hайн бэлэдхэлтэй байдаг. Эндэ хододоо халуун эдеэн: пирожки, hүн, кофе, сай гэхэ мэтэ дүүрэн.

Мүн 43, 2, 4-дэхи hургуулинууд hуралсалай шэнэ жэлые түгэс бэлэдхэлтэйгээр эхилhэн. Тус hургуулинуудай директорнүүд Н. М. Вокин, А. Е. Стрижева, С. Г. Чернов гэгшэд зунай үедэ hургуулиингаа столово, буфедые hэльбэн заhабарилhан, эдеэ хоолой предприятинуудта hурагшадые hайн эдеэгээр хангажа байхаар хэлсээ-договор баталhан байна.

Гэхэтэй хамта Советскэ районой зарим hургуулиин hурагшад мүнөө хүрэтэр hайн буфет, столовогүй байhаар. Жэшээ болгон 37-дохи hургуули абаад үзэе. Тус hургуулиин директор Н. А. Лобанова hургуулиингаа дэргэдэхи буфет заhабарилангүй, hуралсалай шэнэ жэлые угтаhан байна. Тиихэдэ hургуулиин буфедые эдеэ хоолоор хангажа байха уялгатай «Полет» ресторанай директор М. С. Мордовская hурагшадые эдеэ хоолоор хангахаhаа байтагай, тус hургуулиин буфедтэ хүдэлхэ хүдэлмэришэниие олоодүй байба бшуу. Ядахын сагта энэ hургуулида бусалhаншье уhан үгы байшоо. 33-дахи hургуули (директорынь И. Б. Прокопьев) баhал иимэрхүү байдалтай. Нүгөөдэ—16-дахи hургуулида бүришье гайхалтай ушар дайралдаа. Тус hургуулиин директор Г. И. Бадашкеев hургуулиингаа столово түхеэрхэ комнатые байра болгожорхиhон байба.

26-дахи hургуулиин (директорынь нүхэр Сухардина) буфет үбэлэй сагта бэлэдхэгдээдүй байhаниинь гайхалтай. Буфедэй байhан комнато соо стол, табуреткэнүүд үсөөн. Энээнэй хажуугаар ниитын эдеэ хоолой предприятиин хүдэлмэрилэгшэд hургуулиин буфедүүдые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр муугаар хангана гэжэ hургуулиин директорнүүд зүб гомдоно. Хотын нэгэдэхи hургуулиин столоводо кассираар хүдэлдэг Будунаева үхибүүдhээ үлүү мүнгэ тооложо абадаг байhаниинь элирүүлэгдэбэ.

Д. КОЛМАКОВ.

...ҮШЫН ХУУДАҺАНУУДТА

... (ТАСС). СССР-эй Министр... Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. ... Прагада ерэhэн тухай Че... түбэй газетэнүүд түрүү... хуудаhануудта бэшэн, ЧССР-... ...ент Л. Свободатай тэрэнэй ... тухай, Чехословакиин га... совет сэрэгүүдэй саг зуура ... гурим тухай СССР-эй ба ... правительствануудай хоорондохи договорто гар табигдаhан тухай мэдээсэнэ.

Договорто гар табилгын үедэ А. Н. Косыгинай, О. Чернигэй хэлэhэн үгэнүүдые «Руде право», «Млада фронта» газетэнүүд хүсэдөөр толилоо, дэлгэрэнгы удхыень бусад газетэнүүд хэблээ. Совет-чехословак договор үглөөдэр ЧССР-эй Национальна суглаанай сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ гээд газетэнүүд мэдээсэнэ.

Бата бэхи найдабари

БЕРЛИН. (ТАСС). Чехословакиин газар дээрэ совет сэрэгүүдэй саг зуура байха гурим тухай СССР-эй ба ЧССР-эй правительствануудай хоорондохи договорто гар табилга тухай мэдээсэлые «Нойес Дойчланд», «Берлинер цайтунг», «Юнге Вельт» гэжэ газетэнүүд октябриин 17-до түрүүшынгээ хуудаhануудта толилоо. СССР-тэй ЧССР-эй баталhан союз Чехословакиин хилэнүүдэй ойроо хүрэшэгүй байлгые батаар хангана, ЧССР-эй аюулгүй байдалай найдабари болоно гээд газетэ онсолон тэмдэглэhэн байна.

ШУХАЛА ХЭРЭГ

...ВА. (ТАСС). Чехословакиин ... совет сэрэгүүдэй саг зуу... гурим тухай СССР-эй пра...н ба ЧССР-эй правитель...рондохи договорто Прагада ...баhан тухай материалнуу...алис хани нэгэдэлэй хилэ...роо хүртэшэгүй байлгые ..., ЧССР-эй саашанхи соци...лтын найдабари» гэhэн ...айгаар «Трибуна люду» ...ябриин 17-до толилоо.

Совет-чехословак договор хадаа Чехословакидахи байдалые, тэрэшэлэн социалис оронуудтай ЧССР-эй харилсаануудые заhаруулха замдахи шухала хэрэг болоно гээд «Жиче Варшавы» газетэ заана. Европодохи аюулгүй байдалай ерээдүй, Варшавска договорой хүсэн хадаа бүхы социалис оронуудта шухалын шухала хэрэг болоно үгэнэ гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

...ЕНГРИИН ГҮРЭНЭЙ СУГЛААН

...ЕШТ. (ТАСС). Венгриин ...суглаанай сесси эндэ болоно ..., тэрээн дээрэ ВНР-эй прави... Түрүүлэгшэ Е. Фок түгэс... хэлээ.

...овакиин газар дээрэ совет ...й саг зуура байха гурим ту...ССР-эй правительствын ба ... правительствын хоорондохи ... Прагада гар табигдаа. Энэ ... хүсэдөөр дэмжэжэ байhа...риин Арадай Республикын ...ствын зүгhөө Е. Фок элир...үүлээ гээд МТИ агентство ...

...вор нягтаар жагсаалгые лаб..., аха дүү партинуудай, со... оронуудай хоорондохи үгэеэ ...ые бэхижүүлхэ гээд тэрэ ...

... хадаа Министрнүүдэй Со... элидхэлые баталаа, пра... бэелүүлдэг дотоодын ба гадаадын политикые, экономическа шэнэдхэлгын үедэ тэрэнэй бэелүүлжэ байhан хэмжээнүүдые нэгэн дуугаар hайшаагаа.

Варшавска договорые бэхижүүлхэ, СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хоорондохи экономическа харилсаа холбоо хүгжөөхэ асуудалнуудаар хэлсээнүүдые хэхые, хэмжээ абахые Гүрэнэй суглаанай түрүүлэгшэ Д. Калаи гэгшын оруулhан дурадхалнуудай үндэhөөр суглаан правительствада даалгаа.

Ажалшадай талархал

БОГОТО. (ТАСС). Чехословакида туhаламжа үзүүлхэ талаар Варшавска договорто хабаададаг оронуудай абаhан хэмжээнүүдые Колумбиин Антиокиа департаментын ажалшадай федерациин хүтэлбэриин пленум hайшаагаа.

ХИЛЫН САДАНhАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

СЭВ-эй заседани

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Аджерпрес гэжэ агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор нүүрhэнэй промышленностиин талаар Экономическа Харилсан туhалалсалгын Соведэй саг үргэлжын комиссиин заседани октябриин 16-да эндэ нээгдээ. Индустриин энэ hалбариин хүгжэлтын саашанхи хараа замые, ерэхэ жэлдэ комиссиин хэхэ хүдэлмэриин түсэбые заседанида хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ юм.

ГКП-гэй федеральна комитедэй шиидхэбэри

БОНН. (ТАСС). Ерэхэ 1969 ондо бундестагай hунгалтын болоходо ФРГ-гэй демократическа ба социалис хүсэнүүдэй холбоо байгуулгые эдэбхитэйгээр дэмжэхэ гэhэн шиидхэбэри шэнээр байгуулагдаhан Германиин Коммунис партиин федеральна комитет гаргаа. Энэ холбооной шатаар ГКП hунгалтын урда тээхи тэмсэл бэеэ даагаад хэхэ гээд Федеральна комитет онсолон тэмдэглэнэ. Германиин Коммунис партиин нэгэдэхи федеральна конференциие Оффенбахта энэ оной октябриин 27-до зарлаха гэhэн шиидхэбэри заседани дээрэ баталан абтаа. Партиин программа ба устав тухай шиидхэбэри гаргаха ёhотой ГКП-гэй нэгэдэхи съездые зарлаха бэлэдхэлые тус конференци хэхэ ёhотой болоно.

ГАЙХАХААР МҮРДЭЛГЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Сенатор Роберт Кеннедиие алаhан ушар байдалые мүрдэлгэ «үгэсэлгын бии байhые тодоруулаагүй» гээд Лос-Анджелесай окружной прокуророй орлогшо сүүдэй заседани дээрэ hаяхан мэдүүлээ. Роберт Кеннедиие алаhан Сирхан Сирханай сүүдые ноябриин 1-hээ декабриин 9 хүрэтэр хойшолуулха гэhэн шиидхэбэри абтаба.

Роберт Кеннеди үгэсэлгэhөө боложо бэшэ, харин гансахан хүнэй гараар алагдаа гэhэн hанамжые Сирхан Сирханай сүүдэй болоходо штадай засагаархидай баримталха hанаашалгатай байhанай гэршэ болоно гэжэ Лос-Анджелесай прокуратурын түлөөлэгшын мэдүүлгые американ агентствэнүүд сэгнэhэн байха юм.

11 «гэршэ боломоор хүнүүдые» мүрдэлгэhөө юуншье элирээгүй, бусад «hэжэглэгдэжэ боломоор хүнүүд тухай мэдээсэлнүүд тиимэ ехээр этигэхээр бэшэ» гээд окружной прокуратурын түлөөлэгшэ мэдүүлээ.

Сенаторые алаhан тухай үнэн ушарые элирүүлхые бэшэ, харин нюухые оролдон, Сирхан Сирханай сүүд үнгэржэ магад гэжэ түбэгшөөжэ байhанаа американ хэблэл нэгэтэ бэшэ бэшэhэн байха юм. Тиигэжэ, Далласта президент Джон Кеннедиин яажа алагдаhанай мэдэгдээгүй үлэhэнэй хажуугаар, Лос-Анджелеста хэгдэhэн алалга баhал таагдангүй үлэхэ болоно бшуу.

ХИТАДТА БОЛОЖО БАЙҺАН ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД ТУХАЙ

hунгагдадаг тушаалhаа Лю Шао-циин гаргагдаhан тухай Пекиндэ соносхогдоо. Мао-Цзе-дунай бүлэгэй захиралта гаргадаг орган болохо «Хунци» журналда толилогдоhон редакционно статья соо энээн тухай мэдээсэгдэнэ. Тус журналай статье Хитадай бүхы газетэнүүд дам толилдог заншалтай юм.

«Революционно комитедүүдэй» байгуулагдаhанhаа уламжалан, Лю Шао-ци, тэрэнэй тала баригшад «партийна, правительственна, финансова болон культурна органуудтахи бүхы тушаалнуудhаа хаhагдаба» гээд редакционно статья соо хэлэгдэнэ.

КНР-эй түрүүлэгшээр Лю Шао-ци Арадай түлөөлэгшэдэй бүхэ хитадай суглаанай сесси дээрэ 1965 ондо hунгагдаhан байгаа. «Хунци» журналай статьягай hануулhанай ёhоор Лю Шао-ци «Соёлой хубисхалаар унагаагдаhан», «партида шурган ороhон урбагшад ба тагнуулшадай» тоодо оруулагдана.

Энэ хадаа 70 наhатай ажал ябуулагшын тушаалhаа гаргагдаhан тухай Хитадай хэблэлэй хэhэн түрүүшын тусхай мэдүүлгэ болоно. Бури хоёр жэлэй урда тээ «соёлой хубисхалай» түрүүшын hарануудта тэрэ Маогой бүлэгөөр партийна болон гүрэнэй ажал ябуулгаhаа зайсуулагдаад, гэрhээ гарангүйгөөр hуудаг, мүнөө хүрэтэр Хитадай хэблэлээр шүүмжэлэгдэдэг байгаа гээд Франциин «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ.

Лю Шао-циие тушаалhаань гаргаhан тухай мэдүүлгын ехэ эридээр ушар сэрэгэйхидэй хүтэлбэрилдэг «революционно комитедүүд» гэдэгүүдые байгуулха кампаниин түгэсхэгдэhэнтэй холбоотой.

Марксистско-ленинскэ партинуудай, тиихэдэ социалис оронуудта гүрэнэй органуудай болон ниитын организацинуудай эмхидхэлэй байгууламжын хүтэлбэрилхы гол ёhон болохо демократическа централизмые логшо статьягай авторнууд үнэндөө хэрэгсээдэггүй байна. «hунгалтада hохорлигоор этигэхэ гээшэ хуушанай консервативна бодолой үзэгдэлнүүдэй үшөө нэгэниинь болоно» гээд редакционно статья соо хэлэгдэнхэй.

Нютаг нютагуудта ямар нэгэн hунгалта үнгэргэхэ тухай статья соо хэлэгдэнэгүй. Провинцинуудта, городуудта, автономито районуудта тараагдаhан арадай түлөөлэгшэдэй суглаанай конституционно органуудай орондо маоис «революционно комитедүүд» байгуулагдаа.

«Түрүүлэгшэ Маогой шэнэ заабаринуудые» урдаа барин, «Хунци» журнал иигэжэ бэшэнэ. Орон дотор үнгэргэгдэдэг элдэб кампанинуудые «саг үргэлжын болгохо шухала». Мүнөө «завод, фабрикануудта, магазинууд, арадай коммунанууд, эмхи зургаанууд, hуралсалай газарнууд, байрын кварталнууд болон бусад нютагуудта олониитын дунда сэбэрлэлгэ хэхэ шухала» гэжэ «Хунци» мэдүүлнэ.

(ТАСС).

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ.

Будамшуугай түүхэ тухай.

Дондок Улзытуевай шэнэ шүлэгүүд.

Олимпиин наадануд.

ОЛИМПИИН НААДАНАЙ ТАБАДАХИ ҮДЭР

Совет ороной спортсменүүд ушөө хоёр алтан медальда хүртэбэ.

Мехикэдэ—Олимпиин нааданай табадахи үдэр. Штангист Виктор Куренцов (Москва), копье шэдэгшэ Янис Лусис (Рига) гэгшэд чемпионой нэрэ солодо хүртөө.

Манай түлөөлэгшэ 475 килограмм (152,5+135+187,5) үргэжэ, штанг түлхилгөөр эгээл эрхим амжалта түйлажа, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтообо. Энэнь манай гайхамшаг штангист Куренцовой һүүлэй үедэ түйлаһан дэлхэйн 22-дохи рекорд болоно.

Хүсэтэйшүүлэй тулалдажа байһан «Инсурхентес» театрай зал соо Совет ороной спортсмениие амаршалһан нэрьемэ альга ташалган зэдэлээ. Мүрысөө харахаяа ерэһэн мексикан ажалшад эндэ суглараһан совет аяншалагшадтай хамта: «Ви-тя! Бэрхэш!» гэжэ байгаад хэдэн удаа дабтан хашхаралдаа.

Иимэ шагнуултанэй дундаһаа хоёрдохи һуурине япон Масахи Оути (455 килограмм) эзэлээ. 440 килограмм үргэһэн венгр Карой Бакош гурбадахи һуурида гараба.

Токиодохи мүрысөөндэ хабаадалсаһан Совет Армиин офицер, 29 наһатай Янис Лусис одоошье Олимпиин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Мехикын университедэй стадионой ногоон талмай дээрэ алтан медалиин түлөө тулалдаха хэсүү байба. Эгээл һүүлшынгээ зургаадахяа туршахадань, Янис Лусисай копье 90 метр 10 сантиметрэй зурлаа дээрэ буугаа. Энэнь Олимпиин нааданай рекорд болоно!

Иигээд байхадаа, Лусис Олимпиадын, Европын, өөрынгөө ороной болон республикын, дэлхэйн рекордсмен, Олимпиин чемпионой нэрэ зэргэтэй болобо ха юм!

28 наһатай, Харьков хотын инженер Геннадий Близнецов урга барижа, үндэрые харайхадаа гайхамшаг амжалта түйлаа. Энэ үдэрһөө СССР-эй рекорд 530 сантиметр болобо. Гэбэшье энэнь зургаадахи хүнэй дүн байшоо. 540 сантиметр үндэрые харайһан американец Роберт Сигрен эрхимлэбэ.

Саратовай медицинскэ институдай студентка Наталья Бурда 400 метрэй зайда урилдахадаа, гурбадахи боложо фиништэ хүрэбэ. Тиин СССР-эй шэнэ рекорд түйлаа. Француженка Колетт Бессон Олимпиин рекорд (52,0 секунда) дабтажа, түрүү һуури эзэлбэ.

3000 метрэй зай. Эрэшүүлэй урилдаха энэ зайда бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар мүрысэһэн Европын чемпион Виктор Кудинский зуурандаа унаад, саашадаа хабаадаагүй. Нүгөөдэ спортсмен Александр Морозов зайгаа 8.55,8 секунда соо гаталжа, табадахи һуури эзэлбэ. Кениин спортсмен негр Аке Бимотт 8.51,0 секунда соо зайгаа гаталжа, түрүүшынхеэ Олимпиин нааданай түүхэдэ орео. 200 метрэй зайда 19,8 секундын турша соо гүйжэ ерэһэн американец, негр спортсмен Томми Смит гэгшэ алтан медальда хүртэхын хажуугаар, дэлхэйн шэнэ рекорд түйлаһан байна.

Спортын табан зүйлөөр мүрысэһэн спортсменүүд дэлхэйн, Олимпиин рекорд тогтоогоогүй. Гэбэшье алтан медаль абахань тон бэрхэтэй байшоо. ФРГ-гэй спортсменка Ингрид Беккер арай шамай 5098 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ.

Гурбан дабхар һурэлгын мүрысөөгөөр дэлхэйн шэнэ рекорд тогтоогдоо. Тэрэнэй автор 17 метр 10 сантиметр һурэһэн итальянец Джузеппе Джентиле. Хүнгэн атледүүд табан үдэрэй туршада дэлхэйн хоёр, Олимпиин зургаан рекорд түйлаһан байна.

Манай спортсменүүд табан зүйлөөр мүрысэгшэд байдалаа халта һайжаруулба. Эдэнэр команданууд хоорондохи тамаралгын мүрысөөнтэ илажа гараа. Тиин 3141 очко абаад, эрхимлэжэ ябаһан Швециин, Венгриин командануудай хойноһоо ана мана ябана. Тиимэ болохолоороо хүнгэн атледүүдэй кроссһоо бүхы юумэн дулдыдаха болоно бшуу. Өөр хоорондын дундаһаа швед Бьерн Ферм эрхимлэһээр. Манай спортсмен Павел Леднев дүрбэдэхи һуури эзэлэнхэй.

Манай волейболистнууд Бразилиин командые 3:1 тоотойгоор шүүгэз.

Энэмнай Олимпиин нааданай уеын хоёрдохи амжалта болоно.

Волейболистнуудай дундаһаа Японой, СССР-эй эхэнэрнүүдэй команда хэндээшье шүүгдээгүй ябана. Манай басагад октябриин 16-да Урда Корейн командые 3:0 тоотойгоор шүүһэн юм.

Совет баскетболистнууд 81:56 тоотойгоор Болгариин командые шүүгээ.

ТАСС-ай тусхай корр.

МЕХИКО

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: штанг үргэлгөөр түрүү һуури эзэлһэн спортсменүүд (зүүн гарһаа) Масахи Оути (Япон) — хоёрдохи һуурида, Виктор Куренцов (СССР) — Олимпиин чемпион, Карой Бакош (Венгри) — гурбадахи һуурида.

Нүгөөдэ зураг дээрэ: 90 метр 10 сантиметртэ копье шэдэжэ, Олимпиин рекорд тогтооһон Янис Лусис (СССР) һүүлшынгээ туршалга дээрэ.

Фототелеграммаар абтаба.

ТОБШОХОН...

«Эб найрамдал» ... Олимпиин кинофильм... кэдэ мүнөө бүүлга... эхилбэ. Фильмдэ с... мүрысөөн харуулага... Гол удхань эб най... аха дүүгэй барисаа... рюулагдана. Филь... торнууд—Мексикын ... жэ антрополог, С... хотын доктор Геновеф... лиин кинорежиссер ... Рилла гэгшэд

* * *

Мексикын спортсме... Педрас ябагаар ... мүрысөөндэ шал... мүнгэн медальда ... байна. Тэрэ сэрэгэйн... банай талаар шэнэ ... да дэбжүүлэгдээ... пиин нааданай урда т... жант ябаһан аад, ... лейтенант нэрэ зэрг... лоо гэжэ «Овасьенес»... тэ мэдээсэнэ.

* * *

Урдань спортсмен ... олон хүнүүд Ехэ наа... рахын тула Мехико... шалжа ерэнхэй. Т... дундаһаа 30—50 жэл... на Олимпиин алтан м... да хүртэһэн хүнүүд... Мүнөө Мехикын наа... рахаяа 83 наһатай а... йец Фред Келли ... 1912 ондо бэрхэшээли... дабалгатай мүрысөөн... химлэһэн юм. Фред К... журналистнуудта ... хэлэбэ: «Мүнөө уласхо... дын Олимпиин наа... комитедэй президент ... ша американец Эвери Б... дэдж тиихэ үедэ бир... гөөр гүйдэг юм һэн».

Д. УЛЗЫТУЕВ.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДЬЭЭ

АРАДАЙМ ТҮҮХЭ

Арадайм Алтан түүхэ
Аялга дуунайнь сууряан соо,
Аяар холынь дурдалга
Ардаг моридойнь турьяан соо:
Мундаргануудайнь нарьяан соо,
Мундуу ехэ түбэрөөн соо,
Бартаа тайгын бадараан соо,
Баатар сээжын хүнхинөөн соо!
Үргэн түмэнэйм үреөлгэ
Үльгэр туужын үнсэгһөө.
Гэгээн мэргэн алдарынь
Гэсэрэй номоной хубшэһөө
Хизааргүй талын зээрэлгээнһээ,
Хазааргүй агтын соёроонһоо,
Оройгүй тэнгэриин сахилгаанһаа,
Оёоргүй далайн салгидаанһаа!
Олоной зоболон гашуудал
Оршолонтын оёор соо.
Ороолонгуудые идхаһан
Орхимжотын зүүдэн соо,
Хархис засагай харанхы соо,
Хара бөөгэй хараал соо,
Халдабарита тахал соо,
Хаад ноёдой шорон соо!
Арад түмэнэйм илалта
Арбан долооной хубисхалһаа.
Ашата Ульянов Ленин
Агуу багшын сургаалһаа:
Хатуу партиин шугамһаа,
Халуун совет журамһаа,
Электрын номин элшэһээ,
Эрдэм соёлой эршэһээ.
Хүүтэн арадайм хүгжэлтэ
Хүгжэм дуунайнь далинууд дээр,
Хүдэлмэришэ, таряаша, малша
Хүнүүдэй алтан гарнууд дээр:
Амгалан байдалай гуламта дээр,
Ажал, хэрэгэй амжалта дээр,
Аха дүүнэрэй түшэлгэ дээр,
Агуу нангин зорилго дээр!

Гуниг, баяр, тэмсэлэй
Гурьба үндэр Саяан.
Хүтэл дабаад харахада,
баһал саанань хүтэл лэ.
Тэрэнии дабаад гарахада
Үшөө нэгэн дүтэлнэ.
Һарьдагуудта
Һалхитай.
Һайхан хоншуу арсатай.
Һарын мүнгэн гарьхада
Һарбайжа хүрэмөөр янзатай.
Алас саашань харахада,
Аглаг ногоон дэлхэй
Наруулн ногоон сээжээрээ
Наашаа гэжэ далланхай.
Залгаа олон дабаатай
Захагүй утын
зам дээрэ,
Замбуулин руу татаатай
Заяанай бэлшэр—дуун дээрэ
Наһан, наһан..
туг мэтээр
Намилзаһаар найган,
Дам саашаа дамжан дамжан,
Дабхиха гээшэнь һайхан!

ҮБЭЛ РУУ БЭШЭГ

Бордоһото
Ордоһото
Сибирь.
Хюур—хиир, хюур—хиир..,
Саһан.
Дундань.
Шинии наһан.
Хии наадаһан
Хуйлаадһан
уйтайгаар эшхэрэн,
талиина
сагаан тала руу.
Сэлэнгэ мүрэн.
Түн-лан, түн-лан,—
мүльһэн хахарна,
али газар хүдэлнэ гү?
Саһан, саһан.
Дундань ши—
ногоохон хуһан.
Хабарынь
Һайрамай хүйтэн уһа
Һайхашаан шэмэхэ дэлхэй,—
дэлхэй —
гандаһан мүнхэ мэлхэй.
Һүүлдэнь
хээгүүр
ургы ургаха.
Хүхэ зүлгэ дээгүүр
Хүүгэд
Хүльбэржэ жаргаха.

НАҺАНАЙ ЗАМ

Үнгэрнэ
Үлхөө үдэрнүүд
Үндэр, набтар хүтэлнүүд.
Һубарина, һубарина
һаранууд—
һудалтаһан һарьдагууд.
Гушан гурба наһамни—
Гушан гурбан дабаан

АЛГАСАЛ

Ушарһан нүхэрэйнгөө аяар холодо
Уйсхар гээшэнь хэсүүхэн даа.
Харалсаад гэнтэ ойлголсоогүй бол
Ханилан һуухань тиимэхэн даа.
Олохо гээхын олом дээрэ
Оршолон наһамнай тогтонхой.
Олоһоноо гээхэ бэлэхэнш гэлэй,
Гээһэнээ олохонь хүшэрхэн гээ.
Золгон гэхэдээ золоо бэшэ,
Зоболон шороо золгожо болохо.
Алдан гэхэдээ амарагаа бэшэ,
Ада шүдхэрһөө һалаһанш байха.
Абаха үгэхын забһар болон,
Алдаха олохын алгасал олон—
Жаран дүрбэ аад, түмэн нюдэтэй
Жагсаал орёо шатартал гээ.

ТҮНХЭНЭЙ ЁОХОЙ

Һарьдагуудай хормойдо
Һайхан тэрэ нажар
Түнхэн зоной
Жэнхэн ёохой үзэһэнби.
Үүрэй сайтар,
Үүрэй сайтар гороолон,
Намхан намхан
Нахилзаһан
Олон зоной дүхэриг соогоо
Огторгой тулама
Оог дуун
Орьёлходол гээ бэлэй.
Ганганама дуутан,
Гальбалзама далитан,
Хонхиномо дуутан
Хотолзомо бэетэн гээшэнь
энэ гү?.. гэжэ,
һарьдаг өөдэ шэртэн шэртэн,
Һанаан соогоо
шэбшээ һэм.
Үүлэтэйхэн тэнгэридэ
Үүрэй сайхын тэгэндэ
Мундарганууд мушхаралдан,
Мундуу ехэ баатарнуудтал,
хатан хангай шэлэнүүдээрээ
хаби хүтэрэлдэн,
Ёһотой ехэ
Ёохой татан
Нараяа угтан,
Нахилзажа
Найгаа һэн.
Дээгүүрэнь,
Сэгээн сэбдэг тэнгэридэ,
Сэнхир ягаан һолонго
Сэрбэлзэжэ,
гүрбэлзэжэ...
байгаа һэн.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Республикын леспромхозуудта» гэһэн түрүү бэшэг. «Сабшалан һайжаруулха һара», «Алдарта ойн хүнлэлэндэ» гэһэн гаршагууд доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо» гэһэн гаршаг доро материалнууд. «Тракторай дайшалхы нүхэдүүд» гэһэн А. Сомовой статья.

Гурбадахи хуудаһанда: В. Алексеевэй статья. Дэлхэйн һонин. «Намтарай номой мүрнүүд» гэһэн Л. Левченкын очерк.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонек».

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

Үдэрэй 10 часһаа 14 час 10 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 10 час 05 минутаһаа Олимпиин XIX наадан дамжуулагдаха. 13 часһаа Олимпиин нааданай дневник. 16 часһаа 20 час 30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 17 час 05 минутаһаа «Түрэһэн үдэрөөртнай» гэһэн дамжуулга. 17 час 35 минутаһаа Олимпиин XIX нааданай дневник. 19 час 45 минутаһаа «Субботодо, үдэшэлэн» гэһэн дамжуулга. 20 час 30 минутаһаа «Танай асуудалда харюусанабди» гэһэн дамжуулга. 21 часһаа «Любовь до востребования» гэһэн Центральна студиин хүгжэмтэ комеди. 22 час 10 минутаһаа дамжуулгын программа. Сагай уларил.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэлэнэй ёһоор, мүнөөдэр хойто аймагуудта 1 градус хүйтэнһөө 4 градус хүрэтэр дулаан, бусад аймагуудта 3—8 градус дулаан, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 4—6 градус хүйтэн, үдэрынь 4—6 градус дулаан байха.

УРШАГТА ЯБАДАЛАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

Үнгэрэгшэ хабар Буряадай эрдэмэй хүреэлэнгэй бүлэг эрдэмтэдээр хамта үльгэр, түүхэ, дуу, домог болон бэшэ бэшэ арадай аман зохёолдо орохо зүйлнүүдые суглуулха, шэнжэлхэ даабаритайгаар Зэдын аймагаар ябаабди. Ажалша, зугааша, хүндэтэ, дууша нютагай зоной дундуур һара үлүүтэй саг соо ябахадаа, олоһон, хараһан үзэһэн, ойлгоһон юумэнүүднай гон ехэ. Эдэ бүгэдэ тухай эрдэм шэнжэлгэдэ хабаатай дэлгэрэнгы тоосоон бэшэгдэжэ байнхай. Арадай үльгэршэдэй, түүхэшэдэй, дуушадай хэлэжэ, дуулажа үгэһэн эрхим зохёолнууд манай институдай гар бэшэгэй санда минии дараатай хэбтэхэ бэшэ, харин элдэб шэнжэлгын ажалнуудта хэрэглэгдэхэ, номой суглуулбаринуудта, газетэ, журналнуудта шата шатаараа хэблэгдэхэ, радиогоор табигдаха зэргэтэй.

Энэ ябахадаа бидэ сартуул, сонгоол, табангууд гэхэ мэтэ яһанай гарбалтай буряад зоной бэшэмэл ба аман түүхээр, хасаг зэргэтэй зоной хэдэн үеын туршада хилын харуулда, дайн дажарта гаргаһан баатаршалгын домог, нютагай зоной ёһо, заншал, гурим тухай ехэ һонирхолтой баримтануудые суглуулһан байнабди. Гадна үльгэр, онтохо, дуу, юрөөл, хараал, соло дуудалга, таабари, оньһон үгэ, аман хөөрөөн, домог, туужа, урданай ном суглуулха гэһэн гол зорилгоёо олоной туһаламжаар гүйсэд дүүргэжэ шадаабди.

Түрэл арадайнгаа үндэһэн соёлой болон сэдьхэлэй түүхые бодхоохо, һэргээхэ талаар тон ехэ удхашанартай энэ хэрэгтэмнай үнэн сэдьхэлһээ туһалһан үндэр наһатай үбгэд хүгшэдтэ, юрэ, залуу хүгшэнгүй нютагай эдэбхитэйшүүлдэ «Буряад үнэн» газетын хуудаһаар дамжуулан, халуун баярые хүргэхэ дуран хүрэнэ!

Манай энэ ажалаа хэжэ ябаха үедэмнай нютагай бүдүүн үбгэн, хуушанай багша-пенсионер Бадма (Зангир) Дармаевич Дармаин, 1902 ондо Гэгээтын «Нарин» гэжэ газарта түрэһэн, мүнөөшье тэндээ ажаһуудаг, ехэхэн туһа хүргэһэн юм. Бадма Дармаевичай наһан соогоо хараһан, үзэһэн дуулаһан юумэнь нэгэ үдэшын хөөрөөгөөр ходорхо юумэ бэшэ.. Теэд Бадма Дармаевич ганса өөрынгөө хөөрөөгөөр дүүрээгүй, маанадые нютаг соогуураа дахуулжа, һонин зонуудаар, бэлигтэй гэгшын үльгэршэ, түүхэшэ, дуушадаар танилсуулһан байна.

Мүнөө энэ доро Бадма Дармаевичай манда өөрөө хөөрэжэ үгэһэн шогтой, зугаатай хөөрөөндэ олоной анхарал хандуулая. Энэ хөөрөөе бидэ түрүүн магнитофон дээрэ бэшэжэ абаһан аад лэ, һүүлдэнь саарһан дээрэ буулгажа бэшэһэн байнабди. Энэниие хэблэлдэ бэлдэхэдээ балай ехээр ондоо болгоһон юумэ байхагүй, уншаха талынь гэхэ гү, али найруулбари талыень хаража, урда хойнонь оруулһан, зарим газартань багахан «дабһа» нэмэһэн ушар байжа болохо. Бадма Дармаевич хододоо хүхигшэ бэлэй: «Юумэ хэлэхэдээ наян хубинь үнэн, 20 хубинь «шэмэг» байбал, тэрэ үргэлжэ үнэн тоотой болохо юм. Яахадааб гэхэдэ, тэрэ хорин хубинь залгалта боложо үгэдэг зэргэтэй. Энэ «залгалта» үгы һаа, хүнэй шагнахада бэрхэ байдаг».

Доро хэблэгдэһэн хөөрөөндэ хорин хуби «Залгалта» оруулһанаашье хүсэд мэдэнэгүйб, юрэ, һонирхоһон хүн байбал, манай Эрдэмэй хүреэлэнгэй гар бэшэгэй таһагта ерээд, эхэтэйнь танилсахадань болохо.

Г. ТУДЕНОВ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

БУДАМШУУ...

Энэ «Буряад үнэндэ» ходо гарадаг Будамшуу-гуайн үйлэ, ябадал тухай хэлэгдэһэн ушар олон байдаг. Гэбэшье, юрэ, Будамшуу гээшэ хэзээ, хаана түрэһэн хүн байгаа юм гэһэн асуудалда харюу хааншье дайралдадаггүй. Ушар иимэһээ би Будамшуу тухай үндэр наһатай үбгэд хүгшэдһөө дуулаһан тэдыгээ хэлэжэ үгэхэ дурамни хүрэнэ, зүб бурууень шалгажа мэдэнэ бэзэт.

Үбгэдэй хөөрөөгөөр бодоходо, Будамшуу гээшэ 1800-гаад ондо Доодо-Үшөөтэй гэжэ (Зэдын аймагай) Табангууд нютагта түрэһэн хүн байгаа гэжэ тухайлхаар. Тэрэ болбол Доржи Банзаровтай нэгэ нютагта, нэгэ үедэ түрэһэн байгаа ха. Будамшуу хасаг удхатай хүн байгаа. Балшар бага наһанһаа хойшо үгэ зугаада бэрхэ, һүбэлгэн, номдоо һайн дээрэһээ бараг тоотой һэн. Хэдэн жэлдэ Түгэд, Тангад, Андуу (Амдо) нютагуудаар тэрэ аяншалаад, түрэл ороноо бусажа ерээ һэн гэхэ.

Тиин Тамчи гэжэ газарта байдаг хамбын хүреэн ошожо, бандида хамбатай бараалхаха гэжэ мордобо ха. Харгыдаа Ниндак тайшаатай уулзажа, хамта хөөрэлдэһөөр ябана. Будамшуу хэлэнэ:

— Боосолдохомнай гү?

— Болоно, юун гэжэ боосолдохо зон биибди, хэлыш даа.

— Нэгэдэхеэр, би хамба гэгээнине хүл дээрэнь бодхожо золгохоб, хоёрдохёор, тэрэниие нохой болгожо хусуулхаб, гурбадахяар, би тэрээндэ хатаһан нохойн хоргооһо эдюулхэб! Хэрбээ энэ гурбан үйлэ хамба гэгээндэ хүүлэжэ шадаа һаамни, та намда зуун түхэриг мүнгэ байра дээрээ гаргаад түлэхэт, хэрбээ эдэниие хүүлэж шадаагүй һаа—би зуун түхэриг түлэнэ! Болоно гү?

— О, одоо шимни юугээ ярина гээшэбши. гэлэн хүн байгаад яажа иижэ үндэр заяата хамба гэгээниие доромжолжо болохо юм. Хоёрдохёор, ябашье ши хамба гэгээндэ иимэ хара хэрэг хүүлэжэ шадахагүйш. Юрэ, ши намда һаймһаржа, зуун түхэригөө бэлэглэхэ гэжэ бодоо байнаш. Үнэхөөр тиигээ юм бол нүгэл шэбэл хэнгүйгөөр намдаа тэрэнээ мэнэ гэһээр гаргаад үгэжэрхи!

— Би танда бэлэг бариха гээгүй, үнэхөөр боосоо эрижэ байна. Шадахагүй гэжэ марғабал, дасан дээрэ ошоод, абаха зуун түхэригтнай энэ байна, —гэжэ харуулна.

Тэрэниинь харахадаа хомхой тайшаагай нюдэн ялалзажа.

— Зай, теэд яахаб. өөрөө мэдэл хүм бэзэш, боосолдоёыл даа! —гэжэ хоюулан гараа таһалбад.

Зуураа ябажа ябахадаа Будамшуу сахилзын узуурһаа хатаһан нохойн хоргооһо оложо абаад, ехэ аятайханаар найруулжа, нюхажа саарһанда хэды хэсэг тан эм болгожо оройгоод саашаа ябаба гэхэ.

Дасан хүрэжэ ерээд хамбындаа хоюулан хамта оробо ха. Хамба хоймортоо үндэр олбог шэрдэг дээрэ сайлажа һууна. Будамшуу ехэл томоотойгоор бурхандань ошожо мүргөөд, адис абаад, нэгэ шара улаан олбог шэрдэг хоёр гартаа бариад:

— Энэнээ танайнгаа доро дэбдижэ үгэхэм, ламхай, үндэгэд гэжэ хайрлыт, бодыт! —гэбэ ха. Тиигээд хамбын аахилһаар бодохотон зэргэ олбогоо доронь дэбдеэд, һөөргөө һуужа үрдеэдүй байтарнь:

— Һү, битнай золгохоёо мартаа байнаб! —гэжэ гарыень барижархиба ха.

Нэгэдэхи боосоон эдигдээ.

Тэрэнэй хойно нам һуугаад хамбатаяа буха ехэ хөөрэлдөө хэжэ захалба.

Хөөрэлдэжэ байхадаа хамбань асууна:

— Зай, Будамшуу-гуай, урда ороноор ябаһан, үзэһэнөө ярнит даа, хайшаа орон байнаб? Ямар ёһо заншалтай зон байнаб? Бурхан шажанай дэлгэрһэн һайхан, үлзы орон бэд даа?

— Одоо хэлэхэ юу байхаб даа. Үржэн хандын оронһоо өөрсэгүй үзэсхэлэнтэл сайхан орон юм байна даа. Юрэдөө, наада талаарнь абажа хэлэхэ болоо һаа, тэндэхи нохойшье дуун ондоо байна гэжэ хүхирүү хүнэй хэлэмээр юм хаш даа. Согсолон хэлэбэл, юрэ, ямаршуу гэхэ юм даа... —гээд бодолгото болоһон хэбэртэйгээр хамба тээшээ шэртэн хараад һууна.

Тиихэдэнь хамбань баһал тэрэ орон нютагые дутуу мэдэхэгүй хүн гээшэб гэжэ бэеэ харуулхын хүсэлэнтэйгээр:

— Үгы, зүб, зүб! Тэрэшни тиимэл байха ёһотой. Ушар юуб гэхэдэ, тэрэ нютагташни «доог» гэжэ нэрэтэй, айхабтар томонууд нохойнууд байдаг юм. Тэдэшни хусахадаа саанаһаал нэгэ ондоо, дорьбоотойгоор «хүн, хүн, хүн» гэжэ бүдүүн аад лэ, урихан дуутайгаар хусадаг юм даа. Манайшье эндэхи шабааһанай жэжэхэн нохойнуудта юун байхаб даа, «шон, шон, шон» гэжэ хүнэй шэхэндэ хажараар хусахаһаа бэшэ, гэнэ ха.

Хоёрдохи боосоогоо сохом эдеэ байнаб гэжэ һанаһан Будамшуу тайшаа тээшээ эмнигэд гэнэ.

Хамба саашань асуудалаа үргэлжэлүүлнэ:

— Тэрэ һайхан орондо ябахадаа юу оложо, залажа ерэбэт, ямар тиимэ нарин, нангин, үзэсхэлэнтэ, олондо туһа болохоор юу асарбат?

— Тиимэ олондо туһа болохоор олоһон нарин, нангин гэхээр юумэ хомор даа. Харин нэгэл иимэ юумэ тэрэ ороной ехэ хотогто, гэгээшүүлһээ залажа ерээ һэм, —гэжэ саарһанда бооһон нохойнгоо хатаһан хоргооһо үзүүлнэ.

Хамба тэрэниинь нягтаханаар абажа, һалгай гарайнгаа идам хургаар хэды дахин шүлһөөрөө норгодожо байжа амсаһанай һүүлдэ:

— Зай, Будамшуу-гуай, энэнээ намдаа үгыт даа! —гэбэ ха.

— Аргагүй багал юм һэн даа, нютаг орондоо, аха дүү, аймаг садатандаа гарааха ёһотой байһан лэ хүн гээшэб. Теэд танай эреэ хада хайшан гэхэ биниб даа. үгэхэл болобо бэзэб даа! —гэжэ тэрэ «тангуудаа» үгэһэн юм гэхэ.

Тэрэнэй һүүлээр газаа гараад, тайшаа зуун түхэригөө шэдэжэ үгөөд, гэдэргээшье харангүй гүйлгэжэ арилшаһан юм ха.

Гадна тэрэ үедэ сартуулай нуга нютагуудаар ород ноёдуудшье ехэ ябадаггүй, гадна ород хэлэ мэдэхэшье хүн гэжэ үгы шахуу байһан гэхэ. Гансал Будамшуу тал мүл тулмаашатай, тиигээд нютагайнгаа зоной дунда «ородшо» гэжэ суутай болоһон. Ямар нэгэн шухала хэрэгэй болоходо пристав ноён залардаг байгаа хаш. Тиихэдэнь «оршуулгаша» гэжэ Будамшууе урижа асардаг.

Будамшуу тэрэ приставтай дуугаралсахадаа эхэнхидээ «даа, даа, даа» гэжэ байжа, зоной шагнахада хэлэдэг һэн ха. Тиихэдэнь зон:

— Будамшуу-гуай, та ород ноёнтой дуугаралсахадаа юундэ хододоо «даа, даа, даа» гэнэ гээшэбта, энэтнай ямар удхатай юм? —гэжэ асууна ха.

— Энэ ноён хадаа намда «Даа» ямба, зэргэ хайрлаа юм. Тиигээд би энэ оршом тойрон байһан зониие «дааха», мэдэхэ эрхэтэй ноён болоо хүн хаб, —гэжэ хэлэдэг һэн ха.

Тэрэ сагһаа хойшо нютагайнь зон Будамшууе «Будамшуу-даа» гэжэ нэрлэдэг, тэрэнһээ ехэ айдаг, түбэгшөөдэг болоһон юм гэхэ.

* * *

Будамшуу-даа Боосойн дэрээбэндэ нэгэ баян ородтой танил байгаа. Намарай сагта тэрэ баян талаһаа: «Зуун нэгэ бухал үбһэ сабшажа үгүүжэб» —гэжэ нэгэ тарган адуу абажа, үүсэ хэжэ эдидэг юм ха. Хойто зуниинь болоходо Будамшуу-даа нэгэ томо бухал үбһэ сабшажа хатаагаад, тэргэдээ ашаад, баян талынгаа үгыдэ газаань буулгажархёод гүйлгэжэ ерэнэ ха. Талань бусажа ерээд, һамганһаа асууна:

— Энэ юун үбһэн гээшэб?

— Мэдэнэгүйльби, шамдал урихан хүн һэм гээд, Будамшуу-даа буулгаад ошоно бэлэйл!

Тиигээд тэрэнь Будамшуу-даагаида «Юун болооб» —гэжэ ерэнэ ха. Тэрэнь харюусана:

— Би шамда бэшэ үбһэ уригүйб. «зун нэгэ бухал үбһэ сабшажа үгүүжэб» гэжэ хэлсээтэй байһан аад, зун нэгэ бухал үбһыешнй бүри эртээр сабшажа абаашажа үгөө бэлэйб! —гээд бүри урдаа оруулха юм бэшэ. Баяниинь уурлаад, мировой сүүдтэ гомодоһон хэрэг барина ха.

Хара һанаатай Будамшуу-даа мировой сүүдтэ ерэхэдээ нэгэ буряад, нэгэ ород гэршэ хоёрые абаад ерэнэ ха. Баянай гомдолоо, Будамшуу-даагай харюу хэлэжэ дүүргэһэн хойно судья хоёр гэршэнүүдһээ асууна ха. Тиихэдэнь тэдэ хоёрынь:

— Манай дуулахада «зун лэ нэгэ бухал үбһэн» гэлсэжэ байгаа бэлэйл, бидэ саашанхииень мэдэнэгүйбди, —гэнэд ха.

Тиихэдэнь «баян буруу, Будамшуу-даа зүб» гэжэ мировой сүүд шиидхэбэри гаргаад ябаһан юм гэхэ.

* * *

«Баян Хуса» гэжэ газарта һаяхан христос шажанай сүмэ тогтоод, нэгэ залуушаг поп-лама ерээд байба ха. Тиигээд Будамшуу-даа «би буряадай лама гээшэб, та ородой үнэн алдартын шажанай лама гээшэт» —гэжэ ошожо, тэрэ залуу поптой бараалхажа, ехэ танилсажа ерэһэн юм гэхэ. Танилсаһанай һүүлээр хэдышье саг үнгэрөө юм, бү мэдэе. Будамшуу-даа имагта дэрээбэн ошоод ябажа ябатараа «поп-ламын нэгэ тарган тобир томо гэгшын үнеэн тиирэжэ үхэшэбэ», —гэжэ дуулаба ха. Тиигээд тэрэ деревниин хоёр тала ородуудые абаад, поп-ламындa ошодог юм ха.

— Би хойто хабар хоёр буруу үгүүжэб. мүнөө намар саг байна. Буруунуудшье бэлэн даа, һанаагаа зобохо юм байхагүй, —гээд, тэрэ үнеэнэйнь мяха ашаад орожо ерээ һэн гэхэ. Тэрэ үнеэгээ үбэлэй үүсэ зоосо болгоо юм бэзэ даа.

Хойто хабар болобо, зун дүтэлбэ. Буруунуудаа хүлеэжэ ядаһан поп хүрэжэ ерээд, абалияа...

— Үгы, ши намһаа юун... нуудаа нэхэнэ гээшэбши... рэ хоёр бурууешни намар т... тань үгөө бэлэйлби!

— Хэзээ ши намда ямар... үгөө хүмши? Тиигэжэ хүн... далхаяа болиншl —гэхэдэнь...

— Үни абаһан хоёр б... хүнһөө дахин нэхэжэ байх... яагаа гээшэбта? Үнэн а... шажанай шаби байгаад, аяг... гэл юумэ хэлэжэ байна г... болигты! — гээд Буда... эрьелдээд ябашана ха.

Ород лама омог, уур с... ложо, «Будамшуу намайе мэ... гэжэ мировой сүүдтэ мэд... рина ха. Уданшьегүй Торей... дээрэ мировой сүүд ерээд... шуу-даае дуудана гэжэ э... бэ. Яахашье аргагүй боло... дамшуу-даа Баян Хусын ... ошожо, үнеохи хоёр гэрш... абаад, мировой сүүдтэ е... Хүн зон олон, хүлеэжэ б... сүүд эхилбэ. Судьягай үгэ... нэй һүүлээр попто үгэ үг...

— Энэ Будамшуу-даа болбол үнгэрэгшэ намар х... руугаар гэжэ минии тиир... һэн томо, тарган үнеэ аба... мүнөө арсахын һэдэлгэ ... байна. Хуулиин ёһоор тэр... бурууемни абажа үгэхыет... нам!

Судья:

— Будамшуу-даа, та ю... байнат?

— Үнэн алдартын ша... шаби тон зүб хэлэжэ бай... хөөр би үнгэрэгшэ намар ... үнеэнэйнь зоболго абаһан б... Тиихэдээ бидэ иигэжэ ... байгаабди:

— Нэгэдэхеэр, ородой ү... дартын шажанай шаби-поп... гаад, үбдэжэ үхэһэн үнеэ... зоболго хүндэ эди гэжэ ... шинии буруу:

— Хоёрдохёор, буддын ш... бата журам сахиха байгаад... жэ үхэһэн малай мяха аба... һэн минии буруу.

Тиигээд эдэ хоёр гэмтэ б... шэхэтэй аматайшье юумэ... гахагүй түрүүн дуулгаһан... мнай өөрынгөө һэшхэл дээр... хоёр бурууе даажа абаха ... лэ тараһан зонлди даа. Б... шье амитанда хэлээгүйб! Эн... ни мүнөө хиирээ. дэмырээ юм... энэ хамтынгаа нюусые ам... дуулгахаһаа байтагай, хү... зургаанда дуулгаад. аашал... нал. би гайхажа сүхэрөөд б... Тиимэ һэн туладаа энэ н... хоёр буруугаа хуулиин урда... рэн харюусаха ёһотой болоо... на!

Хоёр гэршэнүүдһээнь ас... дань: «бидэ, юрдөө, гүйсэд ... нэгүйбди, манайл дуулахад... хоёр «буруу, буруул» гэжэ ... шэбэнэлдэжэ байгаа һэн. Х... «буруу», хэниинь «зүб» юм... шиидхэжэ шадахагүй бай... энэниие шиидхэхэ танайл ... ха юм даа» гэлдэнэ ха.

Мировой сүүд поп-ламые... мэтэй гэжэ шиидхээд, хорин ... түхэригэй яла ашаад, Буда... даагай хэрэг сагааруулһан ... жэ урданай үбгэд хөөрэлд... даг бэлэй.

Будамшуу-даагай уршагт... далнуудые тоолохо болоо... үшөөл олон байха. минии мэ... дуулаһан юумэ энэ тэдыгээ... рэбэ даа.

Б. ДАРМА...

Зэдэ.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМА...

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сов... те Министров БурАССР.

Н.-02026.

Зак. № 10...